

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Povědomí mládeže o zásadách správného chování při
mimořádných událostech**

Autor práce: Hůlka Marek
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: Mgr. Štěpán Kavan, Ph.D.
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Štěpánu Kavanovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

Hůlka, M. *Povědomí mládeže o zásadách správného chování při mimořádných událostech* : bakalářská práce. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2015. 69 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Klíčová slova: krizová situace, mladistvý, mimořádná událost, preventivně výchovná činnost, živelná pohroma.

Práce analyzuje jednotlivá ochranná opatření při mimořádných událostech. Zjišťuje povědomí studentů středních škol v Českých Budějovicích o zásadách správného chování při mimořádných událostech a krizových situacích za pomoci dotazníkového šetření. Výsledkem práce je zhodnocení stavu znalostí o připravenosti na mimořádné události dotazovaných a případně doporučení ke zlepšení tohoto stavu.

ABSTRACT

Hůlka, M. *Young people's Awareness of Right Behaviour Principles during Emergencies* : a bachelor thesis. České Budějovice : The College of European and Regional Studies 2015. 69 s. Supervisor : Mgr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Key words: crisis situation, youngster, emergency, education and prevention activities, natural disaster.

The bachelor thesis analyzes preventive measures applied to emergencies. It finds out České Budějovice secondary school students' awareness of the principles of right behaviour during emergencies and crisis situations by means of questionnaires. The result of the thesis is the evaluation of the level of knowledge to get the interviewed prepared for emergencies, or get them recommended to improve such a level.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Ochrana obyvatelstva	11
2.1 Historie ochrany obyvatelstva a mezinárodní humanitární právo.....	11
2.2 Historie ochrany obyvatelstva v České republice	13
2.3 Preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva.....	14
2.3.1 Právní předpisy ochrany obyvatelstva	15
2.3.2 Zaměření preventivně výchovné činnosti	15
2.4 Opatření ochrany obyvatelstva.....	16
2.4.1 Varování, vyrozumění a způsob poskytování tísňových informací.....	17
2.4.2 Varování.....	18
2.4.3 Vyrozumění.....	19
2.4.4 Vyrozumívací centra	20
2.4.5 Ukrytí obyvatelstva	21
2.4.6 Evakuace	25
2.4.7 Nouzové přežití obyvatelstva, humanitární pomoc.....	28
3 Krizové řízení	31
3.1 Krizové stavy	31
3.2 Orgány krizového řízení.....	32
3.3 Krizové plánování	33
3.4 Krizový plán.....	34
4 Vzdělávání v oblasti krizového řízení.....	35
4.1 Preventivně výchovná činnost.....	37
4.2 Obsahové zaměření preventivně výchovné činnosti	38
4.2.1 Instituce, provádějící preventivně výchovnou činnost.....	38
4.2.2 Vzdělávání ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí	39
5 Vlastní šetření	42

6 Diskuse	59
Závěr	60
Seznam použitých zdrojů	61
Seznam zkratek	65
Přílohy	66

Úvod

Téma bakalářské práce „Povědomí mládeže o zásadách správného chování při mimořádných událostech“ jsem si vybral z důvodu, že se úzce vztahuje ke studovanému oboru, konkrétně k předmětu Ochrana obyvatelstva - Krizovému řízení. Hlavním důvodem bylo, že mně osobně zaujalo zjišťovat povědomí mládeže o připravenosti na mimořádné události. Podle mého názoru studenti nejen středních škol, ale studenti všeobecně mají minimální povědomí o tom, jak se zachovat při mimořádné události. Toto téma je velmi důležité, protože nevíme, co v průběhu našeho života může nastat za neočekávané mimořádné události. V České republice to mohou být živelné pohromy např. povodně, vichřice, požáry, havárie s únikem nebezpečných látek do životního prostředí. Mohou ohrozit životy i zdraví obyvatel a způsobit velké materiální škody. Naštěstí se naše země zatím nemusí potýkat s terorismem. Připravenost studentů na mimořádné události je téma, které by se mělo řešit do budoucna. V současné době chodí studenti se školou jednou ročně na hasičskou stanici ve svém okolí a jako prevenci před mimořádnými událostmi si pouští maximálně 2x do roka výukový film. Při dnešní vyspělé technice počítačů, mobilních telefonů se mnoho lidí řídí myšlenkou: „až taková situace nastane, tak si to najdu“. Podle mého názoru, je toto myšlení absurdní, zvláště v dnešní době, když může dojít k jakékoliv katastrofě během pár desítek vteřin. Co udělají, když nepůjde elektřina a nebudou si moci dobít jejich mobilní zdroje? Proto se ve své práci zaměřuji na zjištění jejich znalostí a doporučení ke zlepšení současného stavu.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit znalosti a připravenost studentů středních škol v oblasti chování při mimořádných událostech v Českých Budějovicích. Dílčím cílem byla charakteristika jednotlivých opatření ochrany obyvatelstva, dále orgány krizového řízení a vzdělávání mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva. Dalším dílčím cílem, bylo zjištění názorů učitelů středních škol na připravenost studentů při vzniku mimořádné události.

Základem k vypracování této bakalářské práce bylo shromáždění dostatečného množství aktuálních informací v rámci kvantitativního dotazníkového výzkumu. Materiály a poznatky byly získány jak z materiálů uvedených v seznamu použité literatury, konzultace s odbornými pracovníky HZS Jihočeského kraje a s vedoucím práce. Cílem, bylo vybrat zásadní informace vztahující se k tématu této práce a utřídit je tak, aby byly poskytnuty v ucelené formě.

Bakalářská práce je rozdělena do 6 kapitol. V první kapitole je konkretizován cíl a metodika práce. V další kapitole je popsána ochrana obyvatelstva a její historický vývoj. Ve třetí kapitole je rozebíráno krizové řízení, předposlední kapitolou je vzdělávání v oblasti krizového řízení a závěrečná kapitola obsahuje vlastní šetření za pomoci dotazníků. Poslední šestá kapitola diskuse shrnuje a popisuje výsledky škol.

Dotazníkové šetření probíhalo od ledna 2014 do února 2015, týkalo se studentů středních škol v Českých Budějovicích. Osobně jsem rozdával dotazníky studentům vybraných středních škol a to: Gymnázium J. V. Jirsíka, Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická, Dukelská 13 a Střední škola obchodní, Husova 9. Po vyplnění dotazníků, jsem s nimi správné odpovědi probral a pak zodpověděl kladené otázky, které je zajímaly. Celkem bylo rozdáno 100 dotazníků, vrátilo se jich 68. Každý dotazník obsahoval 9 otázek. První čtyři otázky byly zaměřeny na zkoumání znalostí respondentů. Další dvě otázky zkoumají hodnocení informovanosti o připravenosti na mimořádné události a poslední 3 otázky směřovali k praktickým činnostem. Zkoumání pokračovalo formou rozhovoru s jednotlivými učiteli již výše zmíněných škol. Učitelé odpověděli na pár základních otázek, které se týkaly řešeného tématu, samotného hodnocení připravenosti žáků a akcí týkajících se mimoškolních aktivit.

I. Stanovení hypotéz pro zjištění znalosti a připravenosti studentů

- **H1:** Příprava studentů středních škol na mimořádné události je dostatečná.
- **H1.1:** Čím více výuky na zvládnutí mimořádné události, tím lepší výsledky.
- **H2:** Jsou studenti Gymnázia J. V. Jirsíka na zvládnutí mimořádné události lépe připraveni než studenti Střední školy obchodní, Husova 9 a Střední školy Strojní a elektrotechnické, Dukelská 13.

2 Ochrana obyvatelstva

Výklad ochrany obyvatelstva není jednotný, v některých zemích, které nemají systém krizového řízení, je termín ochrana obyvatelstva užíván v širším výkladu jako systém nevojenské ochrany.

U nás je tento pojem používán pro označení určitého sdruženého systému vztahů, vazeb a konkrétních opatření k ochraně obyvatelstva. Představuje plnění úkolů v oblasti plánování, organizování a výkonu činností za účelem předcházení vzniku, zajištění připravenosti na mimořádné události, krizové stavy a jejich řešení. Ochranou obyvatelstva je dále plnění úkolů civilní obrany (viz Ženevská úmluva z roku 1949), v souvislosti s ochranou života, zdraví, majetku a životního prostředí při mimořádných a krizových událostech jak nevojenského, tak vojenského charakteru.¹

2.1 Historie ochrany obyvatelstva a mezinárodní humanitární právo

Počátky humanitárního práva

V současné mezinárodní právní úpravě převažuje úsilí o co největší omezení válek, směřující pokud možno k jejich úplné likvidaci. Tímto způsobem jsme se dostali k vzniku mezinárodního humanitního práva, jehož cílem je zmírnit utrpení civilního obyvatelstva formou dohodnutých pravidel.

Ochrana obyvatelstva je součástí mezinárodního humanitního práva, které si klade za cíl omezit utrpení způsobené válkou, ale také škody a ztráty civilního obyvatelstva v důsledku vývoje prostředků a způsobů vedení ozbrojených konfliktů, zvláště docházeli k porušení právních norem. První impulz k založení mezinárodního humanitárního práva je spojen s Henrim Dunantem, který líčí ve své knize to, co zažil v jedné krvavé bitvě. V roce 1863 založil se svými přáteli mezinárodní výbor pro pomoc raněným vojákům, který se později změnil na Mezinárodní výbor Červeného kříže.

¹ KAVAN, Š. *Ochrana obyvatelstva*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2011. 12 s. ISBN 978-80-874-72-06-4.

Dalším významným krokem v oblasti mezinárodního humanitárního práva byly Haagské úmluvy. Haagské konvence jsou smlouvy uzavřené na mírových konferencích 1899 a 1907 v Haagu. Konference se zúčastnilo 26 států. Výsledkem byly tři dílčí dohody o pravidlech vedení války tzn. zákaz používání otravných plynů. Hlavní Haagské úmluvy jsou platné do dnes, například Úmluva o pokojném vyřizování mezinárodních sporů, Úmluva o počátku nepřátelství.²

Ženevské úmluvy

V důsledku 1. sv. války byl kladen mnohem silnější důraz na kodifikaci mezinárodního práva. V rámci těchto snah lze vysledovat novou základní tendenci, která směřuje k ochraně obětí války, raněných, nemocných, trosečníků, ale i civilního obyvatelstva a válečných zajatců. Z tohoto směru se vytvořilo současné mezinárodní humanitární právo.

Celkem to jsou čtyři úmluvy a tři dodatkové protokoly, které upravují podmínky a pravidla mezinárodního práva na ochranu obětí války. Ženevské úmluvy byly sjednány a podepsány na Diplomatické konferenci, konané roku 1949 v Ženevě.

Tvoří je tyto úmluvy:

1. Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli,
2. Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných, nemocných a trosečníků ozbrojených sil na moři,
3. Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci,
4. Ženevská úmluva o ochraně civilních osob za války.³

² KAVAN, Š. *Ochrana obyvatelstva*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2011. 13 s. ISBN 978-80-874-72-06-4.

³ ČESKO. *Ženevské úmluvy na ochranu obětí války* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 2014-12-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/zenevske-umluvny-na-ochranu-obeti-valky.aspx>>.

Dodatkové protokoly:

V roce 1977 byly tyto úmluvy doplněny o dodatkové protokoly:

1. O ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů,
2. O ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní charakter,
3. O přijetí dalšího rozeznávacího znaku.⁴

2.2 Historie ochrany obyvatelstva v České republice

A) Vznik civilní protiletdecké ochrany

11. dubna 1935 - přijetím zákona č. 82 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům, byla zřízena civilní protiletdecká ochrana (dále jen CPO), jejímž řízením bylo pověřeno ministerstvo vnitra. 8. dubna 1938 - zákon č. 75 doplňuje zákon o ochraně a obraně proti leteckým útokům v návaznosti na možné ohrožení ČSR Německem.

Mezi hlavní úkoly CPO patřilo:

- 1) Zabezpečit obyvatelstvo plynovými maskami,
- 2) Zabezpečit dostatečný počet veřejných úkrytů.

B) Období okupace

V roce 1940 přešlo řízení CPO na protektorátní policii a od července roku 1941 byly složky protektorátní CPO začleněny do Luftschutzu - tímto opatřením vstoupila v platnost říšská nařízení Luftschutzu.

C) Poválečný vývoj civilní ochrany

Po roce 1945 došlo k minimalizaci opatření k ochraně obyvatelstva před vzdušným napadením. Od roku 1946 probíhala organizovaná likvidace protiletdecké ochrany.

⁴ ČESKO. *Ženevské úmluvy na ochranu obětí války* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 2014-12-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/zenevske-umluvny-na-ochranu-obeti-valky.aspx>>.

13. července 1951 bylo přijato Vládní usnesení o civilní obraně, kde byly vymezeny základní prvky organizace civilní obrany, která spadala do působnosti ministerstva vnitra. Pevná organizační struktura byla tvořena vojenskou a nevojenskou částí.

15. 1. 1958 bylo přijato Usnesení vlády Republiky československé č. 49 o civilní obraně Republiky československé s přílohou směrnice o civilní obraně Republiky československé, na základě opatření proti zbraním hromadného ničení. V souvislosti se změnou územně-administrativního uspořádání republiky a se změnou názvu státu byl 18. dubna 1961 přijat zákon č. 40 o obraně Československé socialistické republiky, který obsahuje příslušná ustanovení týkající se civilní obrany.

1. ledna 1976 byla civilní obrana převedena z působnosti ministerstva vnitra do působnosti ministerstva obrany.⁵

2.3 Preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva

Preventivně výchovná činnost (dále jen PVC), která je zaměřena na ochranu obyvatelstva, a to v různých formách, směřuje k připravenosti obyvatelstva pro zvládnutí mimořádné události (dále jen MU) a krizové situace (dále jen KS). Koncepční úkoly PVC jsou orientovány na určité cílové skupiny populace.

Velice důležitou součástí PVC v oblasti ochrany obyvatelstva je podpora procesu vzdělávání obyvatelstva. Tato činnost probíhá:

- zajišťováním metodického vedení - usměrňování na obsah a zaměření přípravy ve spolupráci s odborně způsobilými lektory, podporovat výchovu obyvatelstva k požární ochraně a přípravě obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku MU,
- koordinováním vzdělávání v oblasti krizového řízení, organizováním instruktáží a školení zabezpečovat připravenost orgánů krizového řízení obcí s rozšířenou působností, správních úřadů a ostatních obcí na řešení MU a s tím souvisejících úkolů ochrany obyvatelstva,
- zajišťováním kurzů pro učitele základních a středních škol ve vzdělávacích zařízeních, přispívat k výuce témat „Ochrana člověka za mimořádných situací“,

⁵ BLAŽKOVÁ, K. *Historický vývoj civilní ochrany* [online]. Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje, 2011 [cit. 2014-11-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzsmsk.cz/index.php?ID=1447>>.

- přípravou a realizací praktických ukázkových cvičení, podporovat výchovu dětí a mládeže v souladu s výukou „Ochrana člověka za mimořádných situací“.

2.3.1 Právní předpisy ochrany obyvatelstva

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně v platném znění. Zákon č. 239/2000 Sb., o IZS a o změně některých zákonů, vymezuje složky IZS a jejich působnost, pravomoc správních úřadů, jejich práva a povinnosti při přípravě na MU, při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva a dále práva a povinnosti PO a FO zahrnutých do havarijního plánu kraje a plánů obcí s rozšířenou působností.⁶

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů v platném znění (dále jen zákon o krizovém řízení), stanoví působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávních celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na KS, které nesouvisejí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením, a při jejich řešení a při ochraně kritické infrastruktury a odpovědnost za porušení těchto povinností.⁷

2.3.2 Zaměření preventivně výchovné činnosti

Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství HZS ČR určuje zaměření PVC v krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém časovém horizontu.

Zaměření preventivně výchovné činnosti dělíme na:

A) Zaměření krátkodobé

- dny otevřených dveří, výroční dny, besedy příslušníků HZS kraje ve školách a školských zařízeních, ukázky techniky a prostředků požární ochrany, organizované návštěvy dětí a mládeže na stanicích HZS kraje, soutěže znalostní, v požárním sportu, výtvarné, literární, fotografické.

B) Zaměření střednědobé

- internet, rozhlasové a regionální vysílání, názorná propagace, výstavy a akce popularizující požární ochranu a IZS poradenská a konzultační činnost, výchovné

⁶ ČESKO. Zákon č. 239 ze dne 28. června 2000 o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (zákon o integrovaném záchranném systému). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, 22 s. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>>.

⁷ ČESKO. Zákon č. 240 ze dne 28. června 2000 o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-240>>.

programy pro děti, mládež a dospělé, celoživotní vzdělávání v oblasti požární ochrany, propagační materiály s tematikou požární ochrany a ochrany obyvatelstva.

C) Zaměření dlouhodobé

- regionální průzkumy veřejného mínění, podpora preventivní činnosti od jednotlivých FO a PO, které mohou oslovit veřejnost, krajské videotéky.⁸

2.4 Opatření ochrany obyvatelstva

Pojmy:

Integrovaným záchranným je koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.

Mimořádná událost je škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činnostmi člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.

Záchrannými pracemi se rozumí činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin.

Likvidačními pracemi se rozumí činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí.

Ochranou obyvatelstva je plnění úkolů civilní ochrany a to: varování, evakuace, ukrytí, nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku.

Věcnou pomocí je poskytnutí věcných prostředků při provádění záchranných, likvidačních prací a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce. Věcnou pomocí se rozumí i pomoc poskytnutá dobrovolně bez výzvy, ale se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce,

Osobní pomoc je činnost nebo služba při provádění záchranných, likvidačních prací a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce; osobní

⁸ *Koncepce požární prevence v České republice*. 1. vyd., Praha: MV- generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2003, s. 67 – 68.

pomocí se rozumí i pomoc poskytnutá dobrovolně bez výzvy, ale se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce.⁹

Pohroma je jev, který vede nebo může vést k újmě a značné škodě na chráněných zájmech.

Škoda je újma na životě, zdraví, majetku, veřejném blahu, životním prostředí, infrastruktuře a technologiích, kterou lze vyjádřit v penězích.

Riziko je pravděpodobná velikost škod, ztrát a újmy na chráněných zájmech, která odpovídá ohrožení od pohromy, které je normativně stanovené.

Prevence je soubor opatření a činností pro snížení pravděpodobnosti výskytu pohromy či nouzové situace.¹⁰

2.4.1 Varování, vyrozumění a způsob poskytování tísňových informací

Legislativa

Varování a vyrozumění je řešeno zákonem č.239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (§ 7 odst. 2, písm. f § 10 odst. 5 písm. c, § 15 odst. 2 písm. c, § 16 písm. a, § 23 odst. 2 písm. c, § 24 odst. 1 písm. b, § 25 odst. 2 písm. e) a Vyhláškou MV č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva (část druhá, §4-5 a část třetí, § 6-11). Konkrétní opatření v této oblasti jsou, v souladu s Vyhláškou MV č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému (dále jen IZS), zahrnuty do plánů konkrétních činností jako součást havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu.

Jedná se o:

- Plán vyrozumění,
- Plán varování obyvatelstva,
- Plán komunikace s veřejností a sdělovacími prostředky.

⁹ ČESKO. Zákon č. 239 ze dne 28. června 2000 o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (zákon o integrovaném záchranném systému). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, 22 s. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>>.

¹⁰ PROCHÁZKOVÁ, D. *Krizové řízení, havarijní plánování a ochrana obyvatelstva*. 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009. 111 s. ISBN 978-80-86708-86-7.

Základní pojmy

Varování a tísňové informování obyvatelstva je nedílnou součástí všech opatření na ochranu obyvatelstva. Zabezpečení varování a tísňového informování má zásadní vliv na redukci vlivu mimořádných událostí na zdraví a životy obyvatelstva, jeho majetek, ale i další hodnoty. Je proto úkolem všech orgánů a institucí podporovat realizaci organizačních, technických, provozních zásad tísňového varování informování obyvatelstva a perspektivně řešit jejich zdokonalování. Důležitou roli má i příprava obyvatelstva pro činnost po vyhlášení varovného signálu při reálně hrozících nebo již vzniklých mimořádných událostech. Klíčové místo v celém systému má Hasičský záchranný sbor České republiky.

Základní a společnou podstatou varování, tísňového informování a vyrozumění jsou informace. Celý obor je tedy možno chápat jako otázky vzniku, toku a zpracování informací. Toto pojetí oboru sjednocuje podstatu jednotlivých jevů a činností, výrazně zjednodušuje jeho pochopení u osob, které se s ním začínají seznamovat a překonává určité terminologické a systémové nejasnosti na vyšší odborné úrovni.

Jestliže reálně hrozí, nebo již nastala mimořádná událost, musí o tom vzniknout informace, která se od místa vzniku šíří k řídicím orgánům složek IZS, orgánům územní samosprávy, státní správy a dalším orgánům a organizacím, podílejícím se na řešení situace a mezi nimi navzájem. Takto předávané informace se nazývají vyrozumění. Příslušný orgán informaci přijme, zpracuje a vyhodnotí. Pokud rozhodne, že situace vyžaduje realizaci opatření na ochranu obyvatelstva, informaci přepracuje do vhodné formy a předá ji obyvatelstvu. Takto zpracované a předávané informace se nazývají varování, případně varování a tísňové informování. V praxi o tom bude rozhodovat komplexnost obsahu předávaných informací.¹¹

2.4.2 Varování

Je komplexní souhrn organizačních, technických a provozních opatření zabezpečující včasné předání varovné informace o reálně hrozící nebo již vzniklé mimořádné události, vyžadující realizaci opatření na ochranu obyvatelstva.

Za jeden ze základních způsobů varování obyvatelstva je považováno vyhlášení varovného signálu pomocí koncových prvků varování jednotného systému varování

¹¹ MARTÍNEK, B., LINHART, P., et al. *Ochrana obyvatelstva. Modul E. Učební pomůcka pro vzdělání v oblasti krizového řízení*. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2006. 129 s.

a vyrozumění. Takto provedené varování je doplněno tísňovými informacemi. Varovné informace mohou mít formu mluveného slova, piktogramů, textů nebo kombinovanou formu.

Varovný signál všeobecná výstraha:

Varovný signál je zakotven vyhláškou Ministerstva vnitra ČR č. 380/2002 Sb. Akustické ověřování provozuschopnosti jednotného systému varování a vyrozumění se provádí akustickou zkouškou. Provádí se zpravidla první středu v měsíci a to trvalým tónem v délce 140 sekund, na elektronických koncových prvcích je doplněn verbální informací „Zkouška sirén“.¹²

Varovný signál je charakterizován kolísavým tónem v délce 140 sekund, kdy je motor rotační sirény opakovaně po dobu 4 sekund zapínán a na dobu 3 sekund vypínán. Elektronické sirény a místní informační systém vytváří signál změnami tónu od 180Hz do 400Hz. Na elektronických sirénách a místních informačních systémech je varovný signál hned po ukončení podle charakteru mimořádné události následován verbální informací: všeobecná výstraha, nebezpečí zátopové vlny, chemická či radiační havárie. Činnost obyvatelstva spočívá v urychleném zahájení ochranných opatření a činností podle obdržených tísňových informací.¹³

2.4.3 Vyrozumění

Vyrozumění je komplexní souhrn organizačních, technických a provozních opatření zabezpečující včasné předání informací o hrozící nebo již vzniklé mimořádné události složkám IZS, orgánům úřední samosprávy a státní správy, právníkům osobám a podnikajícím fyzickým osobám podle havarijních a krizových plánů.

Při vyrozumění lze využít širokého spektra komunikačních prostředků např. telefonního spojení v pevné i mobilních sítích, radiové spojení v sítích složek IZS a dalších zúčastněných organizací, sirén pro svolání jednotek požární ochrany signálem „Požární poplach“ a řady dalších systémů a prostředků.¹⁴

¹² KAVAN, Š. *Ochrana obyvatelstva*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2011. 22 s. ISBN 978-80-874-72-06-4.

¹³ KROUPA, M., ŘÍHA, M. *Ochrana obyvatelstva*. 1. vyd. Praha : Armex, 2006. 100 s. ISBN 80-867-9533-0.

¹⁴ KROUPA, M., ŘÍHA, M. *Ochrana obyvatelstva*. 1. vyd. Praha : Armex, 2006. 100 s. ISBN 80-867-9533-0.

2.4.4 Vyrozumívací centra

Vyrozumívací centra jsou součástí operačních a informačních středisek integrovaného záchranného systému pro zabezpečení varování, vyrozumění a předávání tísňových informací.

Za vyrozumívací centra se považují i zařízení, zřízená za účelem varování a poskytování tísňových informací u právnických osob nebo podnikajících fyzických osob. Vyrozumívací centra jsou vybavena technologiemi, zabezpečujícími jejich fungování. Základem systému jsou krajská vyrozumívací centra. Na vyrozumívacím centru krajského ředitelství HZS jsou soustředěny základní součásti technologie, kterou tvoří:

- Celostátní úroveň na stupni GŘ HZS,
- Krajská úroveň na stupni krajských ředitelství HZS s návazností na územní odbory HZS kraje,
- Úrovně dalších provozovatelů jako např. ČEZ, SÚJB, centra tísňového volání apod.

Na vyrozumívacím centru krajského ředitelství HZS jsou soustředěny základní součásti technologie, kterou tvoří:

- 1) Technologie MASTER, která realizuje komunikaci se zadávacími terminály jednotlivých úrovní a řídí činnost radiové sítě v daném kraji (regionu),
- 2) Zadávací terminál s programovou aplikací Centrum, který uživatelům zprostředkovává vstup do systému a umožňuje dálkové ovládání koncových prvků,
- 3) Pracoviště aplikace DOHLED, která umožňuje diagnostiku radiové sítě a indikuje činnost zadávacích terminálů,
- 4) Klientský terminál databázové aplikace SPARK, která slouží k centrální evidenci koncových prvků, správě jejich adres a statistice vyhodnocení celoplošných akustických zkoušek sirén. Na vyrozumívacích centrech III. a IV. úrovně je základem zadávací terminál s programovou aplikací Alarm.¹⁵

¹⁵ KAVAN, Š. *Ochrana obyvatelstva*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2011. s. 23. ISBN 978-80-874-72-06-4.

2.4.5 Ukrytí obyvatelstva

Ukrytí obyvatelstva a individuální ochrana jsou řešeny zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (§ 7 odst. 2 písm. h), § 10 odst. 5 písm. i), § 10 odst. 6, § 15 odst. 2 písm. c) a odst. 5, § 23 odst. 2 písm. d), e), § 25 odst. 2 písm. f)) a vyhláškou MV č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva (část pátá, §15-17, část šestá, § 18-22). Konkrétní opatření v této oblasti jsou, v souladu s vyhláškou MV č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení IZS, zahrnuty do plánů konkrétních činností jako součást havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu. Ukrytí je vedle evakuace opatřením kolektivní ochrany.

Jedná se o:

- Plán ukrytí obyvatelstva
- Plán výdeje prostředků individuální ochrany (havarijní plán kraje)
- Plán individuální ochrany (vnější havarijní plán) ¹⁶

Ukrytí obyvatelstva je využití úkrytů a jiných vhodných prostorů k ochraně obyvatelstva před účinky světelného a tepelného záření, pronikavé radiace, kontaminace radioaktivním prachem, chemickými nebo biologickými látkami a proti tlakovým účinkům zbraní hromadného ničení. K tomuto účelu se využívají improvizované a stálé úkryty. ¹⁷

Ukrytí obyvatelstva je zajišťováno obcemi, které zároveň seznamují obyvatele i právnické osoby s charakterem možného ohrožení i připravovanými opatřeními k jejich ochraně. Zaměstnavatelé následně informují a případně poskytují ukrytí svým zaměstnancům. Informace o ukrytí obyvatel podává místně příslušný obecní úřad, který vede evidenci staveb civilní ochrany a staveb dotčených požadavky civilní ochrany.

¹⁶ MARTÍNEK, B., LINHART, P., et al. *Ochrana obyvatelstva. Modul E. Učební pomůcka pro vzdělání v oblasti krizového řízení*. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2006. 129 s.

¹⁷ ČESKO. *Ukrytí obyvatelstva* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 2014-11-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/ukryti-obyvatelstva.aspx>>.

A) Improvizované ukrytí

Přípravou improvizovaného úkrytu znamená, že vyberete vhodný prostor v bytě, domě nebo rodinném domku, který umožní improvizované ukrytí. Vhodnými prostory jsou: sklepy s klenutými nebo železobetonovými stropy, silnými obvodovými zdmi, pokud možno s co nejmenším počtem vstupních a okenních otvorů. Pro případ úniku nebezpečných látek si vyberte prostory odvrácené od směru úniku nebezpečné látky. Oblepte veškeré spáry lepicí páskou a ochranu proti možnému zranění střepinami zabezpečte přelepením skla nebo jejich překrytím.

VZDUCH - Jediný vhodný úkryt před většinou možných druhů nebezpečí, která přicházejí vzduchem je zděná, panelová budova s uzavíratelnými okny a dveřmi. Jako úkryt rozhodně nemůže sloužit automobil nebo jiný dopravní prostředek. Můžete jej však použít k rychlému přesunu k úkrytu. Zvláště při úniku nebezpečných látek je důležité ukryt se v nadzemním podlaží, protože některé chemické látky jsou těžší než vzduch.

VODA - Pokud nebezpečí přináší voda, je nutné vyhledat úkryt na vyvýšeném místě v okolí.

OHĚŇ - V případě nebezpečí, které Vám hrozí od ohně, je důležité se vzdalit kamkoli, kde budete z dosahu jak ohně samotného, tak i žáru a zplodin hoření. Pokud jste v budově, pokuste se dostat ven přes prostory, které nejsou požárem zasaženy. Máte-li odříznutou cestu ven, zůstaňte v bezpečné místnosti a zamezte přístupu vzduchu k ohni, případně ustupujte do vyšších podlaží nebo na střechu.¹⁸

B) Stálé úkryty

Stálé úkryty se využívají k ochraně obyvatelstva před účinky zbraní hromadného ničení. V případě stavu ohrožení státu a válečného stavu. Tyto úkryty nelze využít při mimořádných událostech a krizových situacích nevojenského charakteru z důvodu jejich nerovnoměrného rozmístění a doby potřebné k jejich pohotovosti.

Stálé úkryty jsou tvořeny trvalými ochrannými prostory v podzemní části staveb nebo stavbou samostatně stojící. Většina stálých úkrytů, které máme v dnešní době

¹⁸ ČESKO. *Improvizované ukrytí – kde a jak se ukryt v případě nebezpečí* [online]. Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje. [cit. 2014-11-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.firebrno.cz/vase-cesty-k-bezpecni/improvizovane-ukryti-kde-a-jak-se-ukryt-v-pripade-nebezpecni>>.

k dispozici, byla budována v 50. až 80. letech minulého století převážně jako dvouúčelově využívané stavby

Do kategorie stálých úkrytů patří:

- stálé tlakově neodolné úkryty,
- stálé tlakově odolné úkryty,
- ochranné systémy podzemních dopravních staveb.¹⁹

C) Jak je třeba se ukrýt

Odolný úkryt je důležitý při hrozbě úniku nebezpečných látek, je třeba vybraný úkryt upravit tak, aby nedošlo k průniku ohrožující látky dovnitř. V místnosti, kde se ukrýváte, je třeba uzavřít okna a dveře, vypnout větrací přístroje, utěsnit všechny otvory, zejména vývody větrání a klimatizace, dále utěsnit rámy oken a dveří. Předtím však (máte-li dostatek času) zkontrolujte uzavření všech dalších oken a dveří v budově, aby nevznikal průvan a komínovým efektem nedošlo k rozšíření nebezpečné látky po budově. Nezapomeňte na utěsnění klíčové dírky a zejména otvoru pod dveřmi do místnosti. K utěsnění použijte lepící pásky, namočené kusy látky (deky, prostěradla) a v krajním případě i vlastní oblečení. Budování a údržba stálých úkrytů je mimořádně nákladná záležitost a využitelnost těchto úkrytů je z hlediska doby jejich zphotovení a nerovnoměrnému rozmístění na území celé České republiky omezená. Proto Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020 občanům při mimořádných událostech s rizikem kontaminace nebezpečnými látkami doporučuje využívat přirozené ochranné vlastnosti staveb.²⁰

Zásady ukrytí obyvatelstva při nevojenských ohroženích

Ochrana obyvatelstva před účinky nebezpečných látek se za mimořádných událostí v době míru provádí improvizovaným ukrytím. Ukrytí osob se uskutečňuje ve vhodných částech bytů, obytných domů, provozních a výrobních objektů, které budou při vzniku mimořádných situací dodatečně upravovány přítomnými fyzickými osobami. Nejvhodnější prostory jsou ve vyšších patrech budov, na odvrácené straně budovy od směru místa výronu nebezpečné škodliviny, nebo ve středním traktu budovy.

¹⁹ ČESKO. *Ukrytí obyvatelstva v České republice* [online]. Praha : Hasičský záchranný sbor České republiky, 2014 [cit. 2014-11-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/ukryti-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>>.

²⁰ ČESKO. *Ukrytí obyvatelstva* [online]. Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje. 2012 [cit. 2014-11-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.firebrno.cz/ukryti-obyvatelstva>>.

Při dokonalém utěsnění ochranného prostoru, ve kterém není filtro-ventilační zařízení, nelze setrvat déle než 7 hodin. Doba pobytu se stanoví podle objemu vnitřního prostoru a počtu ukryvaných osob, kdy na jednu osobu a jednu hodinu pobytu musí být prostor 1 m³. Jinak hrozí nebezpečí poškození organismu oxidem uhličitým. Dodatečná ochrana proti průniku vnějšího vzduchu do místností pro ukryvané zahrnuje vypnutí ventilace, uzavření všech oken, dveří a ostatních otvorů, dotěsnění netěsností oken a dveří.²¹

1. V době míru:

- zvolit vhodný prostor pro zřízení improvizovaného úkrytu (dále jen IÚ) v souladu s předpokládanou kapacitou ukrytí podle podlahové plochy,
- stanovit rozsah a postup nutných úprav,
- odhadnout spotřebu materiálu z místních zdrojů, čas na provedení úprav a nezbytný počet pracovníků,
- rozhodnout, které práce provést již v době míru,
- zjistit místa hlavního uzávěru plynu, vody, ústředního topení a elektrické energie,
- vyklidit předem vybraný prostor,
- provést vnější úpravy včetně přirozeného větrání
- provést vnitřní úpravy a utěsnění IÚ,
- pokračovat ve zvyšování ochranných vlastností proti tlakovým účinkům.²²

Základní zásady chování v úkrytu

- Chovat se klidně a ukázněně, řídit se úkrytovým řádem a pokyny obsluhy úkrytu,
- Neplýtvat vodou, potravinami a dalšími hodnotami,
- Šetřit vybavení úkrytu, udržovat pořádek a čistotu,

²¹ ČESKO. *Úkrytí obyvatelstva* [online]. Hasičský záchranný sbor Plzeňského kraje. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/hzs-plzenskeho-kraje-menu-ochrana-obyvatelstva-ukryti-ukryti-obyvatelstva.aspx>>.

²² ČESKO. *Ochrana obyvatelstva ukrytím* [online]. Městská část Brno – sever, 2012 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.sever.brno.cz/2012-03-20-19-30-54/79-ochrana-obyvatelstva/obcan-v-ohrozeni/625-ochrana-obyvatelstva-ukrytim.html>>.

- Nekouřit, nepoužívat otevřený oheň a elektrické vařiče,
- Chovat se ohleduplně k dalším osobám a pomáhat jim.²³

Ukrytí obyvatel hlavního města Prahy

Ukrytí obyvatel Prahy řeší organizačně tzv. Plán ukrytí hl. m. Prahy, který je součástí Havarijního plánu hl. m. Prahy. Seznam stálých úkrytů a stanic metra s ochranným systémem a instrukce k typování a vybudování improvizovaného úkrytu jsou na webových stránkách www.praha.eu. V Praze se nachází v současné době necelých 800 funkčních stálých úkrytů s kapacitou cca 116 tisíc osob. Ochranný systém metra je schopen pojmout cca 350 tisíc obyvatel, Strahovský automobilový tunel cca 15 tisíc obyvatel. Hl. m. Praha se jako jeden z mála regionů České republiky snaží o zachování stávajících stálých úkrytů. Vedení jejich evidence a pravidelných kontrol má za úkol Hasičský záchranný sbor hl. m. Prahy.

Vrch Vítkov na pražském Žižkově v sobě ukrývá rozsáhlý úkryt, který má v případě nebezpečí ochránit 1250 obyvatel. Kryt vznikl v roce 1953. Vstoupit je možné z tunelu, který spojuje Karlín se Žižkovem. Původní kryt se v 50. letech 20. století stal místem připraveným na jadernou válku. Projekt počítal s tím, že by se obě strany tunelu uzavřely neprodyšnými vraty, a tak by vznikl jeden celistvý prostor. Na to naštěstí nikdy nedošlo.²⁴

2.4.6 Evakuace

Legislativa

Evakuace obyvatelstva je řešena zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (§ 7 odst. 7 písm. f), § 10 odst. 5 písm. f), § 15 odst. 2 písm. c), § 16 písm. b), § 24 odst. 1 písm. b)) a vyhláškou č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva (část čtvrtá, § 12-14). Konkrétní opatření v této oblasti jsou, v souladu s vyhláškou č. 328/2001 Sb.,

²³ MARTÍNEK, B., LINHART, P., et al. *Ochrana obyvatelstva. Modul E. Učební pomůcka pro vzdělání v oblasti krizového řízení*. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2006. 129 s.

²⁴PALZEROVÁ, L., ŠKALDA, M. *Ukrytí obyvatelstva* [online]. Praha : Praha 12, 2013 [cit. 2014-11-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.praha12.cz/ukryti-obyvatelstva/d-26819>>.

o některých podrobnostech zabezpečení IZS, zahrnutý do plánů konkrétních činností jako součást havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu.

Jedná se o:

- Plán evakuace obyvatelstva (havarijní plán kraje),
- Plán evakuace osob (vnější havarijní plánu).

Vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru v § 33 Požární evakuační plán, upravuje postup při evakuaci osob, zvířat a materiálu z objektů zasažených nebo ohrožených požárem.

Základní pojmy

Evakuace je jedním z nejúčinnějších a nejrozšířenějších opatření, která se používají při ochraně obyvatelstva před případnými následky hrozících nebo vzniklých mimořádných událostí. Evakuace se provádí na základě předpokladu dlouhodobého či zásadního zhoršení životních podmínek vlivem přírodní katastrofy nebo i průmyslové havárie (radiační, chemické). Evakuační opatření se ve velké míře používají v době, kdy krizová situace teprve hrozí, nebo je v počátečních fázích.²⁵

Rozsah evakuačních opatření

Z hlediska rozsahu evakuačních opatření ji lze rozdělit na:

1. Evakuaci zahrnující evakuační opatření pro obyvatelstvo jedné obytné a správních budov, technologických provozů nebo celků. K provedení této evakuace jsou používány především požární evakuační plány a další dokumentace, která s nimi souvisí.
2. Evakuaci zahrnující evakuační opatření pro obyvatelstvo části urbanistického celku, či celého urbanistického celku nebo se provádí pro větší územní prostor.

²⁵ KAVAN, Š. *Ochrana obyvatelstva I*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2011. 109 s. ISBN 978-80-87472-06-4.

Doba trvání evakuace

Podle doby trvání se mohou evakuační opatření dělit na:

- A) Krátkodobá, kdy hrozící krizová situace nevyžaduje dlouhodobé opuštění domova. Pro evakuované obyvatelstvo se nezabezpečuje náhradní ubytování. Opatření k zajištění nouzového přežití obyvatelstva se provádějí v omezeném rozsahu (zásobování teplými nápoji, dekami apod.).
- B) Dlouhodobá, kdy krizová situace vyžaduje dlouhodobý, více než 24 hodinový pobyt mimo místo.²⁶

Rozdělení evakuace

Evakuace objektová – zahrnuje opatření pro obyvatelstvo jedné budovy nebo malého počtu budov, administrativních a správních budov, technologických provozů nebo celků. K provedení této evakuace jsou používány především požární evakuační plány a další dokumentace, která s nimi souvisí. Objektová evakuace je realizována opuštěním objektu nebo přemístěním v rámci jednoho objektu.

Evakuace plošná – Zahrnuje evakuační opatření pro obyvatelstvo části či celého urbanistického celku nebo se provádí pro větší územní prostor. Plošná evakuace se plánuje a provádí jako evakuace všeobecná nebo jako částečná.

- A) Evakuace všeobecná – týká se všech kategorií osob.
- B) Evakuace částečná – týká se některých či všech následujících kategorií osob:
 - děti do 6 let s individuálním doprovodem,
 - děti od 6 do 15 let se společným doprovodem,
 - pacienti zdravotnických lůžkových zařízení,
 - osoby přestárlé a osoby tělesně postižené.²⁷

²⁶ MARTÍNEK, B., LINHART, P., et al. *Ochrana obyvatelstva. Modul E. Učební pomůcka pro vzdělání v oblasti krizového řízení*. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2006. 129 s.

²⁷ KAVAN, Š. *Ochrana obyvatelstva I*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2011. 109 s. ISBN 978-80-87472-06-4.

2.4.7 Nouzové přežití obyvatelstva, humanitární pomoc

Nouzové přežití obyvatelstva je součástí hlavních opatření ochrany obyvatelstva při krizových situacích. Zpravidla by mu předcházela evakuace obyvatelstva z ohrožených prostorů. V případě vzniku specifických krizí (např. při nedostatku potravin, rozsáhlém ohrožení zdraví lidí a zvířat, životu nebezpečném znečištění zdrojů pitné vody apod.) by opatření nouzového přežití mohla být realizována i bez provedení evakuace. Vytvoření předpokladů ke splnění úkolů nouzového přežití obyvatelstva dosahuje realizací systému opatření, přijatých a zabezpečených před vznikem krizové situace nebo i v jejím průběhu, zaměřených k ubytování obyvatelstva, jeho zásobování potravinami, pitnou vodou a na poskytování základních služeb. Realizací těchto opatření se zabezpečuje zachování zdraví, života a životních potřeb postižených občanů i plnění jejich zákonných povinností za mimořádných událostí.

Systém opatření k zabezpečení nouzového přežití obyvatelstva

Bude zpravidla tvořit:

- nouzové ubytování,
- nouzové zásobování základními potravinami,
- nouzové zdroje pitné vody,
- nouzové zásobování pitnou vodou,
- nouzové základní služby obyvatelstvu,
- nouzové dodávky energií,
- organizování humanitární pomoci,
- řízení a koordinace, informační systém.²⁸

²⁸ KROUPA, M., ŘÍHA, M. *Ochrana obyvatelstva*. 1. vyd. Praha : Armex, 2006. 100 s. ISBN 80-867-9533-0.

Nouzové ubytování

Bude zpravidla zahrnovat organizaci a poskytování nouzového ubytování v předem stanovených a smluvně dohodnutých veřejných i soukromých objektech, vytipování prozatímních zařízení a umístování osob ve stanových táborech, v prozatímních přístřešcích, úkrytech, v pojízdných zařízeních a vedení přehledu o ubytovaných.

Příklady norem pro nouzové ubytování:

Stanový tábor - plošná výměra celková - 13 m² (ideální 45 m²) na 1 osobu, zastřešená 4m²/osoba.

- 50 l užitkové vody na osobu/den, 2-3 l pitné vody na osobu/den,
- 1 WC na 20 osob,
- 3 výdejní místa stravy na 1000 osob.

Materiál nouzového přežití

V souladu s Konceptí ochrany obyvatelstva se vytváří zásoby k zabezpečení nouzového přežití. Rozdělení je následující:

1. 6 záchranných praporů Armády České republiky má v materiálních základnách humanitární pomoci komplety pro 2700 (2250) osob, tj. 450 u jednoho záchranného praporu. Obsahuje ženíjní, výstrojní, proviantní, stavebně ubytovací a zdravotnický materiál,
2. 5 skladů Základny logistiky v působnosti MV-GŘ HZS má soupravy pro celkem 750 osob (á 150). Obsahuje ženíjní, výstrojní, proviantní, stavebně ubytovací a zdravotnický materiál,
3. u územních odborů HZS krajů jsou uloženy soupravy pro 50 osob,
4. u požárních stanic HZS krajů jsou uloženy soupravy pro 20 osob,
5. u HZS krajů (postupně se doplňuje) jsou k dispozici mobilní kontejnery nouzového přežití.

Kontejner nouzového přežití

Je určen k nouzovému ubytování a stravování minimálně 25 osob na dobu 24 hodin. Jeho konstrukce umožňuje zabezpečit přepravu samotného kontejneru v závěsu. Lze ho uvést dvěma osobami z přepravního stavu do provozního do 1 hodiny. Je vybaven elektrickým rozvodem o napětí 230 V a 12/24 V, osvětlením vnitřního

a venkovního prostoru, vytápěním a možností ohřevu a výdeje stravy. Kontejnery jsou vzájemně propojitelné do jednoho většího celku. Je využíván i k dlouhodobějším zásahům složek IZS v terénu, kde řeší základní hygienické potřeby a možnost přípravy jednoduché stravy.²⁹

Humanitární pomoc

Humanitární pomoc je souhrn opatření v materiální, duchovní, zdravotní, sociální a právní oblasti, které poskytují jednotlivci, skupiny, spolky, státní i nestátní organizace ve prospěch obyvatelstva, postiženého následky mimořádných událostí.³⁰

²⁹ MARTÍNEK, B., LINHART, P., et al. *Ochrana obyvatelstva. Modul E. Učební pomůcka pro vzdělání v oblasti krizového řízení*. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2006. 129 s.

³⁰ KROUPA, M., ŘÍHA, M. *Ochrana obyvatelstva*. 1. vyd. Praha : Armex, 2006. 100 s. ISBN 80-867-9533-0.

3 Krizové řízení

Krizovým řízením se rozumí souhrn řídicích činností orgánů krizového řízení zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik a plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s přípravou na krizové situace a jejich řešením, nebo ochranou kritické infrastruktury.³¹

Krizové řízení je řízení, jehož cílem je předcházet vzniku možných krizových situací, zajistit přípravu na zvládnutí možných krizových situací a krizových situací v rámci působnosti orgánu krizového řízení a plnění opatření a úkolů uložených vyššími orgány krizového řízení. V některých pojetích je krizové řízení součástí řízení bezpečnosti. V jiných se krizové řízení používá pro případ zvládnutí krizových situací vyvolaných pohromami a pro zvládnutí běžných nouzových situací se používá název nouzové řízení.³²

3.1 Krizové stavy

Současná legislativa České republiky zná čtyři krizové stavy. Pokud bychom je seřadili podle závažnosti od toho nejzávažnějšího, jsou to:

1. Válečný stav
2. Stav ohrožení státu
3. Nouzový stav
4. Stav nebezpečí

Válečný stav může vyhlásit parlament podle čl. 43 Ústavy České republiky. Stav ohrožení státu může vyhlásit Parlament na návrh vlády podle čl. 7 Ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. Nouzový stav může vyhlásit vláda podle čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb. Je-li nebezpečí z prodlení, může nouzový stav vyhlásit předseda vlády. Stav nebezpečí může vyhlásit hejtman kraje

³¹ ČESKO. *Systém krizového řízení* [online]. Praha : Hasičský záchranný sbor České republiky, [cit. 2014-11-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/krizove-rizeni-a-cnp-system-krizoveho-rizeni-system-krizoveho-rizeni.aspx>>.

³² HRIVNÁK, J., BURDOVÁ, L. *Metody a nástroje řešení krizových situací: (metody a nástroje řízení bezpečnosti) : základní údaje*. Vyd. 1. Praha : Policejní akademie České republiky, 2009. ISBN 978-807-2513-048. s. 23-24.

podle zákona č. 240/200 Sb. o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).³³

3.2 Orgány krizového řízení

Jsou věcně příslušné orgány, které zabezpečují analýzu a hodnocení možných ohrožení, plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s přípravou na řešení a s řešením krizových situací. Lze je rozdělit podle obsahového zaměření jejich činnosti do dvou základních skupin:

- Plánovací orgány – vyvíjejí činnost za normální situace a jejich hlavní náplní je analýza a hodnocení bezpečnostních rizik, zpracování krizových plánů a zabezpečování krizové připravenosti,
- Řídící orgány – závisí na rozhodnutí plánovacích orgánů a po jejich doplnění o nezbytné pracovníky a prostředky aktivovány při hrozbě, vzniku nebo po vzniku krizové situace. Jejich hlavní náplní je přijímání nezbytných opatření k řešení vzniklé situace.³⁴

Pojmy:

Krizová připravenost: Je připravenost organizace k řešení krizových situací, dotýkajících se samotné organizace, a k podílu na řešení krizových situací ve svém okolním prostředí.

Krizové plánování: Je proces zpracování a ověřování krizových plánů a dokumentů s nimi souvisejících.³⁵

³³ PROCHÁZKOVÁ, D. *Bezpečnost a krizové řízení: (metody a nástroje řízení bezpečnosti) : základní údaje*. Vyd. 1. Praha : Police history, 2006. 255 s. ISBN 80-864-7735-5. s. 176-177.

³⁴ PROCHÁZKOVÁ, D. *Bezpečnost a krizové řízení: (metody a nástroje řízení bezpečnosti) : základní údaje*. Vyd. 1. Praha : Police history, 2006. 255 s. ISBN 80-864-7735-5. s. 179-180.

³⁵ HRIVNÁK, J., BURDOVÁ, L. *Metody a nástroje řešení krizových situací: (metody a nástroje řízení bezpečnosti) : základní údaje*. Vyd. 1. Praha : Policejní akademie České republiky, 2009. ISBN 978-807-2513-048. s. 25-26.

3.3 Krizové plánování

Je jedním z nezbytných předpokladů a nástrojů pro zajištění bezpečnosti České republiky. Je důležitým předpokladem pro zajištění krizové připravenosti. Plánování je obecně činnost, při které se vytváří podklady pro rozhodování v současné době i budoucnosti. Proto je důležitý popis a pochopení jak problému, tak situace v jaké se problém řeší nebo bude řešit. Plánování se skládá z následujících činností, a to:

- Popis a prognóza možných situací a změn v území,
- monitorování stavu a změn v území,
- návrh a příprava odezvy na změny v případech, že vývoj nebude probíhat dle předpokladů.

Plánování je vědomé usměrňování rozvoje. Je to uvědomělá činnost řídicích subjektů, která spočívá ve volbě a předpokládání cílů, úkolů, variant a způsobů, které podmiňují dosažení těchto cílů.³⁶

Cílem krizového plánování je:

- zajistit připravenost k předcházení vzniku, resp. omezení možnosti vzniku krizových situací a jejich následků,
- zajistit tvorbu a připravenost nezbytných sil, zdrojů a prostředků pro řešení krizových situací,
- vytvořit organizační a rozhodovací nástroje pro plnění úkolů orgánů krizového řízení,
- vytvořit systém reakce a systém řízení společnosti za mimořádně obtížných podmínek krizových stavů.

Krizové plánování zahrnuje:

- identifikaci, monitoring a vyhodnocování signálů, zdrojů a typů rizik, které svým potenciálním dopadem mohou způsobit krizovou situaci,
- vyhodnocování politických, právních, ekonomických, odborných aj. dopadů možných krizových situací,
- stanovení faktorů limitních stavů pro vznik krizového stavu systému obecně a jeho dílčích čtyř stupňů viz kapitola 3.1,

³⁶ PROCHÁZKOVÁ, D. *Bezpečnost a krizové řízení: (metody a nástroje řízení bezpečnosti) : základní údaje*. Vyd. 1. Praha : Police history, 2006. 255 s. ISBN 80-864-7735-5. s. 182.

- analýza využitelnosti disponibilních sil, prostředků a zdrojů pro řešení krizových situací,
- stanovení etap řešení krizových situací a opatření, která je třeba zrealizovat,
- stanovení koordinačních pravidel systému řízení.³⁷

3.4 Krizový plán

Krizový plán je základním plánovacím dokumentem obsahujícím souhrn krizových opatření a postupů k řešení krizových situací. Jeho účelem je vytvořit podmínky pro zajištění připravenosti na krizové situace a jejich řešení pro orgány krizového řízení a další dotčené subjekty.

Krizový plán zpracovávají:

- ministerstva a jiné ústřední správní úřady,
- Česká národní banka,
- jiné státní orgány, jimž krizový zákon ukládá povinnost zpracovávat krizový plán (§ 28 odst. 2 krizového zákona),
- kraje,
- obce s rozšířenou působností.

Krizový plán se skládá ze základní, operativní a pomocné části. Náležitosti a způsob zpracování krizového plánu je upraven v § 15 - 16 nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). K jednotnému postupu zpracování krizových plánů slouží *Metodika zpracování krizových plánů*, která stanoví obsahové vymezení náležitostí a další podrobnosti související se zpracováním krizového plánu.³⁸

³⁷ HRIVNÁK, J., BURDOVÁ, L. *Metody a nástroje řešení krizových situací: (metody a nástroje řízení bezpečnosti) : základní údaje*. Vyd. 1. Praha : Policejní akademie České republiky, 2009. ISBN 978-807-2513-048. s. 27-29.

³⁸ ČESKO. *Krizové plánování* [online]. Praha : Hasičský záchranný sbor České republiky, [cit. 2015-01-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/krizove-řízení-a-cnp-krizove-planovani-krizove-planovani.aspx>>.

4 Vzdělávání v oblasti krizového řízení

Legislativa

Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva je řešené zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (§ 7 odst. 2 písm. g), § 10 odst. 6 písm. b), § 12 odst. 2 písm. e), § 15 odst. 4, § 24 odst. 1 písm. b)). Vzdělávání v této oblasti pro pracovníky veřejné správy je dále stanovena zákonem č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon) a zákonem č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů.

Zvláštními právními předpisy je stanoveno pro ozbrojené síly a bezpečnostní sbory. Koncepce vzdělávání v oblasti krizového řízení a ochrany obyvatelstva je stanovena usnesením Bezpečnostní rady státu č. 14 ze dne 16. listopadu 2004. Systém přípravy osob se člení na dvě úrovně:

- získání kvalifikace cestou vyššího odborného nebo vysokoškolského vzdělávání a další profesní vzdělávání,
- vyšší odborné a vysokoškolské vzdělávání se uskutečňuje získáváním kvalifikace a také jejího prohlubování. Je realizováno v rámci vzdělávacích (vyšší odborné školy) a studijních (vysoké školy) programů akreditovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (např. VOŠ TRIVIS, VŠB - Technická universita Ostrava, Univerzita obrany – Fakulta ekonomiky a managementu).

Další profesní vzdělávání je zabezpečováno formou vzdělávacích programů pro příslušné cílové skupiny:

- vedoucí úřadů (managementu),
- vedoucí úředníci (členové vrcholového managementu) s obecnou nebo přímou odpovědností za ochranu obyvatelstva,
- úředníci (zaměstnanci)- specialisti na oblast ochrany obyvatelstva,

- osoby, jejichž služební vztahy se řídí zvláštními předpisy pro ozbrojené síly a bezpečnostní sbory,
- specialisti u právnických a podnikajících fyzických osob, zejména u subjektů zpracovávajících plán krizové připravenosti,
- volení funkcionáři.³⁹

Vzdělávací moduly

Koncepce stanoví 10 vzdělávacích modulů:

- průřez problematikou krizového řízení (modul A),
- úvod do problematiky krizového řízení (modul B),
- krizové řízení při nevojenských krizových situacích (modul C),
- obrana státu (modul D),
- ochrana obyvatelstva (modul E),
- ochrana ekonomiky - ochrana kritické infrastruktury (modul F),
- vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek,
- hospodářská opatření pro krizové stavy,
- integrovaný záchranný systém (včetně jednotek požární ochrany),
- krizové řízení v oblasti zdravotnictví.

Modul E - Ochrana obyvatelstva

Zahrnuje stručnou historii civilní ochrany, ochranu obyvatelstva v ČR, ochrana obyvatelstva v zahraničí, legislativu, varování, vyrozumění a informování obyvatelstva, evakuace a nouzové přežití, ukrytí obyvatelstva, požadavky ochrany obyvatelstva v územním a stavebním řízení, individuální ochrana, ochrana obyvatelstva při

³⁹ MARTÍNEK, B., LINHART. P., et al. *Ochrana obyvatelstva. Modul E. Učební pomůcka pro vzdělání v oblasti krizového řízení*. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2006. s. 108.

mimořádných událostech, příprava obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci a ochrana obyvatelstva v havarijních plánech.⁴⁰

4.1 Preventivně výchovná činnost

Legislativa

Podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o IZS) mají fyzické osoby pobývající na území České republiky právo na informace o opatřeních k zabezpečení ochrany obyvatelstva a na poskytnutí instruktáže a školení ke své činnosti při mimořádných událostech (Zákon o IZS § 25 odst. 1). Realizace výše uvedených práv fyzických osob je uložena jednotlivým subjektům následujícími zákony:

Ministerstvo vnitra

Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR § 7 odst. 2 písm. g) zákona o IZS ukládá, že MV - GŘ HZS „organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a pro přípravu složek integrovaného záchranného systému zaměřené na jejich vzájemnou součinnost, k tomuto účelu zřizuje vzdělávací zařízení.

Hasičský záchranný sbor kraje

Podle § 10 odst. 5 písm. b), zákona o IZS - organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a v přípravě složek integrovaného záchranného systému zaměřené na jejich vzájemnou součinnost, k tomuto účelu zřizuje vzdělávací zařízení. Hasičské záchranné sbory krajů jsou povinny podle zákona o IZS § 12 odst. 2 písm. c) seznamovat obce, právnické a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení obyvatel a s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi.

Obecní úřad

Povinnost provádět preventivně výchovnou činnost v oblasti ochrany obyvatelstva vyplývá z § 15 odst. 4 zákona o IZS, který ukládá obecnímu úřadu seznamovat právnické a fyzické osoby v obci s charakterem možného ohrožení, s připravenými

⁴⁰ MARTÍNEK, B., LINHART, P., et al. *Ochrana obyvatelstva. Modul E. Učební pomůcka pro vzdělání v oblasti krizového řízení*. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2006. s. 109-110.

záchrannými a likvidačními pracemi a ochranou obyvatelstva. Za tímto účelem organizuje jejich školení.⁴¹

4.2 Obsahové zaměření preventivně výchovné činnosti

Obsahové zaměření a formy preventivně výchovné činnosti pro ochranu obyvatelstva stanovuje MV-GŘ HZS ČR, s cílem umožnit hromadným informačním prostředkům a občanům přístup k informacím o možných rizicích vzniku mimořádných událostí s následným ohrožením životů a zdraví obyvatel, jejich majetku a životního prostředí. Informovat o způsobech prevence a přípravách na řešení následků případných mimořádných událostí, ale i popularizovat výsledky činnosti HZS ČR a jeho humanitární poslání. Obsahem jsou zejména následující témata:

- opatření, která jsou připravená k záchrance a ochraně zdraví, života a majetku,
- varování (varovný signál) a chování po jeho vyhlášení,
- čísla tísňového volání,
- poskytování první pomoci,
- používání hasicích přístrojů,
- evakuace, evakuační zavazadlo,
- improvizované ukrytí, improvizovaná ochrana v budovách,
- improvizovaná ochrana dýchacích cest, očí a povrchu těla,
- provádění částečné dekontaminace,
- chování při různých druzích mimořádných událostí (povodeň, únik nebezpečných látek, hrozba teroristického útoku nebo akce apod.).

4.2.1 Instituce, provádějící preventivně výchovnou činnost

Příprava didaktických pomůcek pro základní a střední školy nebo spolupráce při jejich tvorbě v součinnosti s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Příprava učitelů pro výuku témat k ochraně obyvatelstva ve školách, spolupráce s Národním institutem pro další vzdělávání učitelů. Internet - zveřejňování metodických příruček, návodů a aktuální informací z ochrany obyvatelstva. Celostátní rozhlasové a televizní vysílání - využití smluv s veřejnoprávními institucemi, tj. Českou televizí a Českým rozhlasem.

⁴¹ MARTÍNEK, B., LINHART, P., et al. *Ochrana obyvatelstva. Modul E. Učební pomůcka pro vzdělání v oblasti krizového řízení*. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2006. s. 110-111.

Celostátní tisk - informace o aktuálních problémech. Spolupráce s občanskými sdruženími – na základě dohod, vytváření podmínek pro činnost lektorů a instruktorů pro přípravu obyvatelstva (příprava, vydávání metodických pomůcek. Vydávání propagačních materiálů jako např. brožury, kalendáře, letáky atd., účast na výstavách a veřejných akcích.⁴²

Hasičský záchranný sbor kraje

Spolupráce s odborem školství krajského úřadu, pobočkou Národního institutu pro další vzdělávání učitelů (bývalá krajská pedagogická centra) při přípravě učitelů na výuku tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí ve školách.

Odborně-metodická pomoc základním a středním školám:

- pomoc při přípravě praktického cvičení,
- besedy na školách,
- ukázky z činnosti jednotek požární ochrany i ukázky činnosti složek IZS,
- exkurze škol na stanicích HZS krajů,
- dny otevřených dveří.

4.2.2 Vzdělávání ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí

Ve školním roce 1991/1992 došlo na základních a středních školách ke zrušení vyučovacího předmětu branná výchova. Jeho koncepcie již neodpovídala novým společenským podmínkám. Předmět však nebyl ničím nahrazen. Tím došlo k přerušení vzdělávání dětí a mládeže v oblasti ochrany života a zdraví při mimořádných událostech. Snaha tento stav změnit vyústila v experiment „**Zařazení problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do výuky na základních a středních školách**“, který proběhl v období od ledna 1994 do prosince 1995 na 71 školách různého typu. Hlavní myšlenkou byl návrh nevytvářet samostatný předmět, ale začlenit problematiku „ochrany člověka“ do stávajících vyučovacích předmětů následovně:

- ochranu člověka za mimořádných událostí ve společnosti (všeobecný přehled o problematice ochrany člověka jako celku) - bylo navrženo vyučovat v občanské a rodinné výchově,

⁴² MARTÍNEK, B., LINHART, P., et al. *Ochrana obyvatelstva. Modul E. Učební pomůcka pro vzdělání v oblasti krizového řízení*. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2006. s. 111-112.

- téma přírodní katastrofy (mimořádné události způsobené přírodními silami) - vyučovat v zeměpise nebo přírodopise,
- provozní havárie v chemii,
- radiační ochranu ve fyzice nebo v chemii.

Při konečném posuzování a vyhodnocování experimentu vyslovilo 88 % zúčastněných pedagogů souhlas se zařazením výše uvedených témat do výuky na základních a středních školách. Na tomto základě byl ze strany ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) vydán pokyn ředitelům škol, v němž se počínaje 1. září 1999 doporučuje tematiku ochrany člověka za mimořádných událostí do výuky zařadit. O samotném zařazení tematiky do vyučování rozhodoval tedy ředitel školy. Tento stav trval do 15. 3. 2003, kdy vstoupil v platnost novelizovaný pokyn MŠMT, jenž zařadil výše uvedenou problematiku povinně do školních osnov v rozsahu minimálně 6 vyučovacích hodin ročně v každém ročníku (pokyn MŠMT čj. 12050/ 03-22 a čj. 13586/ 03-22 ze dne 4. 3. 2003). Ředitelům škol bylo ponecháno právo rozhodnout, zda se tematika zařazuje samostatně nebo je vyučována v rámci vhodných předmětů (dle § 39, zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů). Od školního roku 2006/2007 probíhá výuka v souladu s novým systémem dokumentů, což znamená, že na základě rámcových vzdělávacích programů každá škola zpracuje své školské vzdělávací programy. Tematika ochrany člověka za mimořádných událostí je v rámcových vzdělávacích programech začleněna do konkrétních vzdělávacích oblastí, klíčových kompetencí a průřezových témat.⁴³

Cíle, rozsah, obsah a organizace výuky

Cílem výuky je především osvojení témat (v rozsahu přiměřeném věku žáků) jako je schopnost rozpoznat signál „všeobecná výstraha“ a zvládnutí základních činností po jeho vyhlášení, naučit se používat linek tísňového volání a přípravu evakuačního zavazadla, znát zásady pro opuštění bytu nacházejícího se v ohroženém prostoru, umět poskytnout první pomoc, ale i seznámit se s činností integrovaného záchranného systému.

⁴³ MARTÍNEK, B., LINHART, P., et al. *Ochrana obyvatelstva. Modul E. Učební pomůcka pro vzdělání v oblasti krizového řízení*. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2006. s. 112-113.

K dosažení výše uvedených cílů je výuka obsahově rozdělena do témat, která pojednávají o zásadách chování při živelních pohromách (při povodních, zemětřeseních, sesuvech půdy, sopečném výbuchu, atmosférických poruchách, při požárech a lavinovém nebezpečí), při úniku nebezpečných látek do životního prostředí (použití improvizované ochrany jednotlivce v případě chemického, radioaktivního či biologického zamoření) a při nálezů výbušniny či jiné nebezpečné látky nebo podezřelého předmětu.

Samotná organizace výuky (zařazení do jednotlivých předmětů) je realizována podle rozhodnutí ředitelů škol a v souladu se vzdělávacími dokumenty. Pro zpestření výuky témat ochrany člověka za mimořádných událostí se doporučuje realizovat závěrečné praktické cvičení, které má prověřit nabyté teoretické i praktické schopnosti žáků, studentů a také zatraktivnit probíranou tematiku. Osvědčuje se organizovat tato cvičení ve spolupráci s HZS krajů i s dalšími složkami IZS, které zde mají možnost formou ukázek objasnit své poslání a místo v systému protipožární ochrany a ochrany obyvatelstva.⁴⁴

Pojmy:

Student - Člověk, který chodí do školy a který se systematicky vzdělává na střední, vyšší odborné, či vysoké škole, obvykle tak činí za účelem přípravy na své budoucí povolání. Věnuje se lidské činnosti zvané studium.⁴⁵

Vzdělávací proces – je proces uvědomělého a cílevědomého zprostředkování, aktivního utváření a osvojování soustavy vědeckých, technických vědomostí, intelektuálních a praktických dovedností a lidských zkušeností, utváření morálních rysů a osobitých zájmů. Prakticky lze tento proces diferencovat na vzdělávání jako činnost lektora a vzdělávání se jako činnost účastníka vzdělávacího procesu.⁴⁶

⁴⁴ MARTÍNEK, B., LINHART, P., et al. *Ochrana obyvatelstva. Modul E. Učební pomůcka pro vzdělání v oblasti krizového řízení*. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2006. s. 111-114.

⁴⁵ ČESKO. *Student* [online]. Wikipedia : Otevřená encyklopedie, 2014 [cit. 2015-02-18]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Student>>.

⁴⁶ ČESKO. *Slovník pojmů* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky : Národní vzdělávací fond, [cit. 2015-02-18]. Dostupné z WWW: <<http://old.nvf.cz/kvalita/slovník.htm#V>>.

5 Vlastní šetření

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit znalosti a připravenost studentů středních škol v oblasti chování při mimořádných událostech v Českých Budějovicích. Dílčím cílem byla charakteristika jednotlivých opatření ochrany obyvatelstva, dále orgány krizového řízení a vzdělávání mládeže v oblasti ochrany obyvatelstva. Dalším dílčím cílem bylo zjištění názorů učitelů středních škol na připravenost studentů při vzniku mimořádné události.

Zhodnocení hypotéz

Před zahájením výzkumu byly stanoveny tyto hypotézy:

- **H1:** Příprava studentů středních škol na mimořádné události je dostatečná.
- **H1.1:** Čím více výuky na zvládnutí mimořádné události, tím lepší výsledky.
- **H2:** Jsou studenti Gymnázia J. V. Jirsíka na zvládnutí mimořádné události lépe připraveni než studenti Střední školy obchodní, Husova 9 a Střední školy Strojní a elektrotechnické, Dukelská 13.

Tyto hypotézy se na základě dotazníkového šetření mohly buďto potvrdit nebo vyvrátit.

V následující části jsou hypotézy vyhodnoceny:

- **H1:** Ano, vyhodnocené výsledky ze všech škol, ukázaly průměrné znalosti, na základě výsledků z dotazníkového šetření viz strany 44-58.
- **H1.1:** Ano, na základě hodnocení učitelů strana 43, a vyhodnocení výsledků stran 44-58.
- **H2:** Nedá se jednoznačně z výsledku průzkumu prokázat, že by připravenost studentů Gymnázia J. V. Jirsíka na zvládnutí mimořádné události, byla lepší, než studentů na ostatních školách. Viz výsledky strany 44-58.

Hodnocení učitelů:

Součástí dotazníku, byl rozhovor s jednotlivými učiteli středních škol. Zajímal mě názor, jak hodnotí připravenost svých studentů, kdyby nastala mimořádná událost. Zeptal jsem se na tyto 3 otázky:

1. Kolik hodin ročně je při vyučování věnováno přípravě na mimořádné události (například v předmětech jako chemie, fyzika atd.)?
2. Jak hodnotíte připravenost studentů ze svého subjektivního pohledu na procentuální škále?
3. Jakých mimoškolních aktivit týkajících se připravenosti na mimořádné události se studenti účastní?

Po vyhodnocení odpovědí vyšlo, že nejvíce hodin ročně přípravy na mimořádné události obsažené v učivu má Střední škola obchodní, Husova 9 a to 4-8hodin. Na druhém místě v počtu hodin se umístilo Gymnázium J. V. Jirsíka se 3 hodinami výuky ročně a poslední Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická České Budějovice, Dukelská 13 s 1-2 hodinami za rok.

Připravenost na mimořádné události učitelé hodnotili celkem kladně. Z odpovědí učitelů jsem provedl jejich procentuální hodnocení studentů. Nejlépe hodnocená je Střední škola obchodní, Husova 9 a to hodnocením 80-90%. Na druhém místě se umístila Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická, Dukelská 13 a to hodnocením 60-70% zvládnutí některé krizové situace. Na posledním místě se umístilo Gymnázium J. V. Jirsíka s 50%.

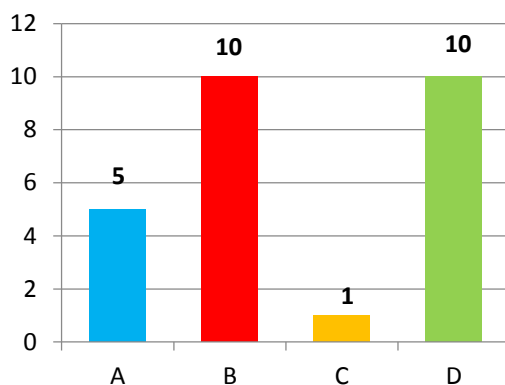
Poslední otázkou byla mimoškolní aktivita týkajících se připravenosti na mimořádné události. Nejlépe ze všech tří škol v návštěvnosti a mimoškolních aktivitách se umístila Střední škola obchodní, Husova 9. na druhém místě Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická, Dukelská 13. Poslední škola Gymnázium J. V. Jirsíka, kde nebylo řečeno, jestli nějaké aktivity vůbec provozují.

Sektor znalostí

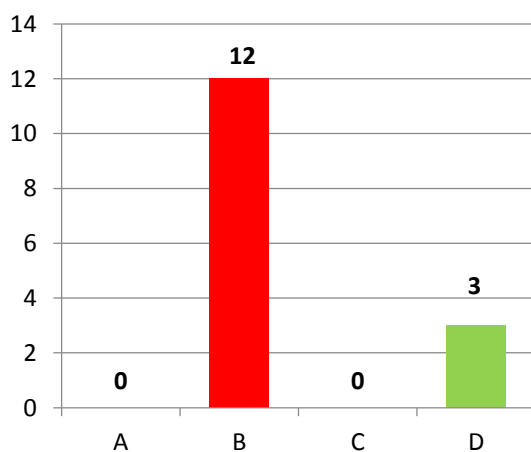
Otázka č. 1: Co uděláte při zaznění signálu Všeobecná výstraha?

- A) Zavolám na linku 112, abych se informoval o situaci
- B) Ukryji se ve zděné budově, zapnu rozhlas nebo televizi a řídím se pokyny odpovědných orgánů
- C) Nasednu do automobilu a odjedou z místa, kde se nacházím co nejdále
- D) Vyjdu před dům, abych zjistil, co se děje

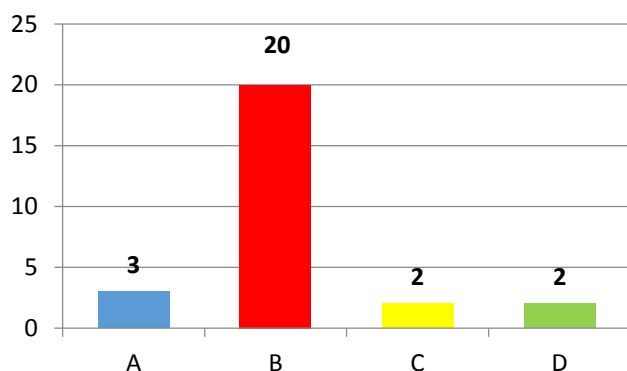
Graf. 1: Střední škola obchodní, Husova 9

Graf. 2: Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická České Budějovice, Dukelská 13

Graf. 3: Gymnázium J. V. Jirsíka

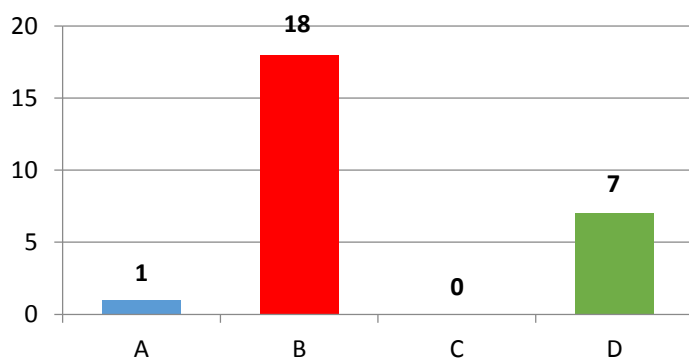
Správná odpověď:

B) Ukryji se ve zděné budově, zapnu rozhlas nebo televizi a řídím se pokyny odpovědných orgánů. Správný způsob zvolilo 44 respondentů z 68. Na základě uvedených odpovědí se všechny školy shodli na odpovědi B, až na SŠ obchodní, kde zhruba polovina třídy odpověděla špatně a to odpověď D. Nejlépe odpověděla SŠ Průmyslová a elektrotechnická, Dukelská 13.

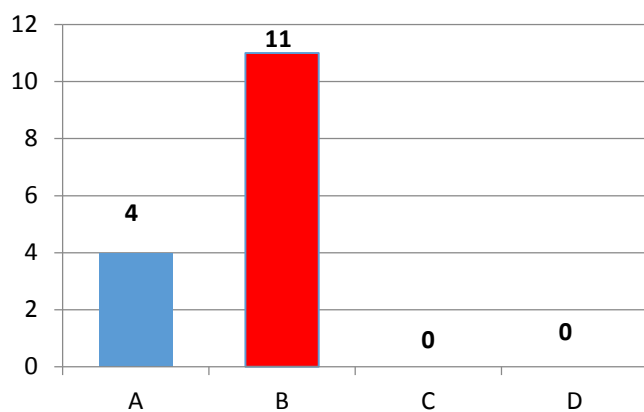
Otázka č. 2: **Kde byste hledali informace o možných zdrojích nebezpečí v okolí svého bydliště, např.?**

- A) Na stránkách Ministerstva vnitra
- B) Na obecním nebo městském úřadě obce, ve které bydlíte
- C) V katalogu firem, které pracují s nebezpečnými chemickými látkami, který vydává každoročně Ministerstvo životního prostředí
- D) Takové informace nikde souhrnně nejsou

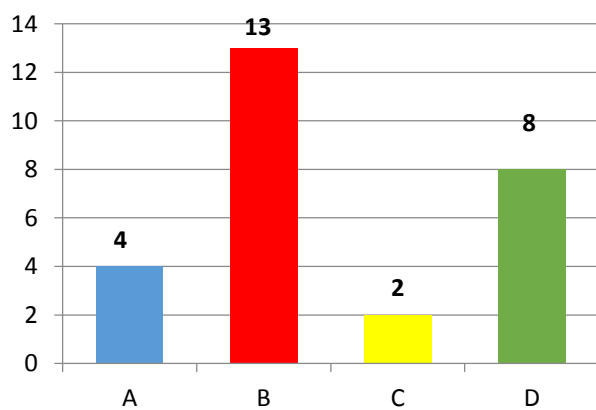
Graf č. 4: Střední škola obchodní, Husova 9

Graf. 5: Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická České Budějovice, Dukelská 13

Graf. 6: Gymnázium J. V. Jirsíka

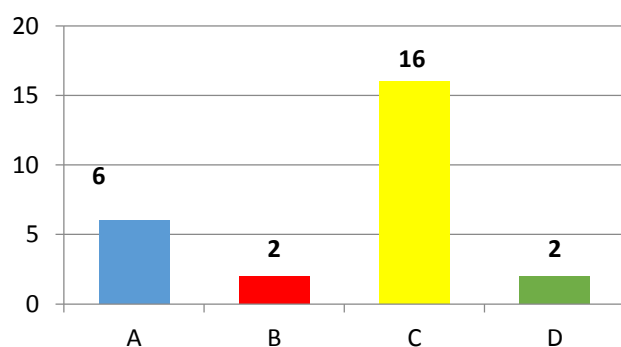
Správná odpověď:

B) Na obecním nebo městském úřadě obce, ve které bydlíte. Správný způsob zvolilo 42 respondentů z 68. Na základě uvedených odpovědí se všechny školy shodli na odpovědi B, až na Gymnázium J. V. Jirsíka, kde 8 studentů odpovědělo špatně a to odpověď D. Nejlépe odpověděli žáci SŠ obchodní, Husova 9.

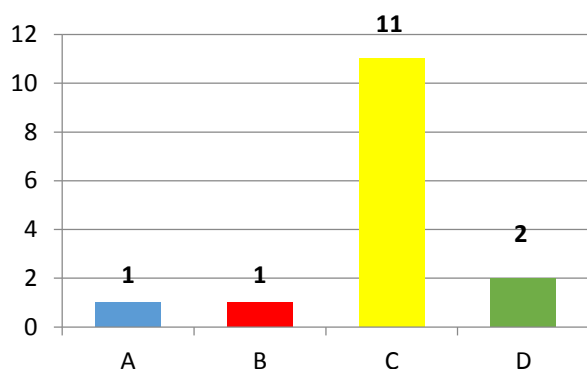
Otázka č. 3: Co by mělo obsahovat evakuační zavazadlo?

- A) Dokumenty, cennosti, oblečení, přístroje jako mob. tel. s FM rádiem, zbytek dostanu na místě
- B) Jídlo a pití na 2 týdny, nádobí, cennosti, oblečení, přístroje jako mob. tel s FM rádiem, notebook
- C) Osobní doklady, léky a zdravotní pomůcky, cennosti, prostředky osobní hygieny, - spací pytel, jídelní nádobí, potřeby na šití, kapesní nůž, základní (trvanlivé) potraviny na 2 – 3 dny, -kapesní svítilna, baterie, zapalovač, přenosný radiopřijímač, společenská hra, kniha
- D) Alkohol, rozsáhlá literární díla, elektrická kytara s korbem a bubny

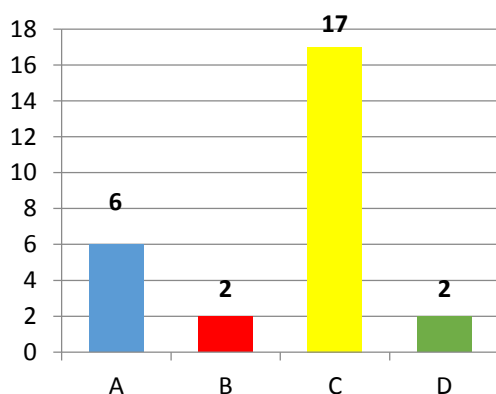
Graf. 7: Střední škola obchodní, Husova 9

Graf 8: Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická České Budějovice, Dukelská 13

Graf 9: Gymnázium J. V. Jirsíka

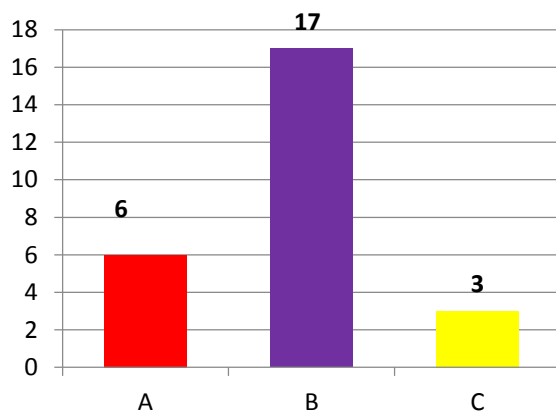
Správná odpověď:

C) osobní doklady, léky a zdravotní pomůcky, cennosti, prostředky osobní hygieny, - spací pytel, jídelní nádobí, potřeby na šití, kapesní nůž, základní (trvanlivé) potraviny na 2 – 3 dny, -kapesní svítilna, baterie, zapalovač, přenosný radiopřijímač, společenská hra, kniha. Správný způsob zvolilo 44 respondentů z 68. Na základě uvedených odpovědí se všechny školy shodli na odpovědi C, nejvíce špatných odpovědí měla SŠ obchodní, kde 6 studentů odpovědělo špatně odpověď A, 2 odpověď B a 2 odpověď C. Nejlépe odpověděli žáci SŠ Průmyslová a elektrotechnická, Dukelská 13.

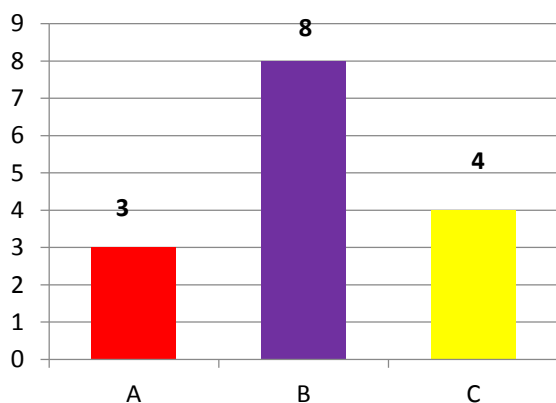
Otázka č. 4: Prostředky improvizované individuální ochrany jsou:

- A) Speciální ochranné prostředky, které si občané mohou koupit pro případ vlastní ochrany
- B) Ochranné prostředky, které si každý občan v případě potřeby sám připraví z běžně dostupných věcí, které má k dispozici
- C) Ochranné prostředky, které jsou za účelem ochrany obyvatelstva uloženy na školách, úřadech a u zaměstnavatele

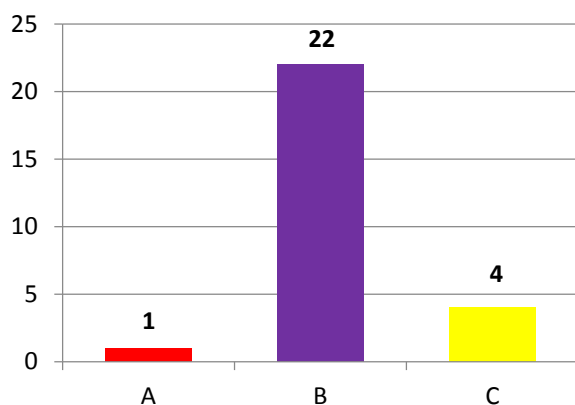
Graf 10: Střední škola obchodní, Husova 9

Graf 11: Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická České Budějovice, Dukelská 13

Graf 12: Gymnázium J. V. Jirsíka

Správná odpověď:

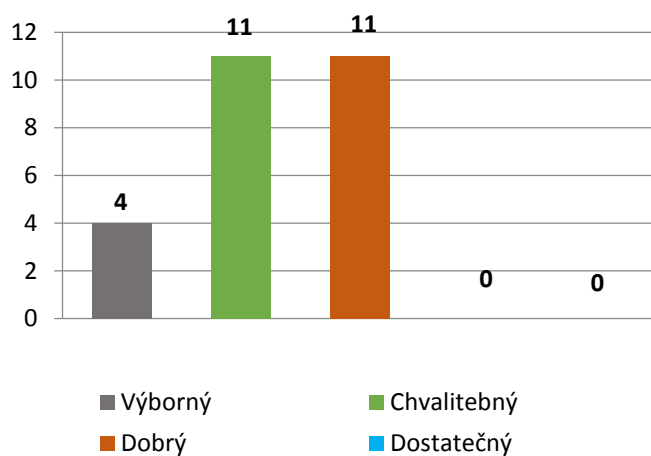
B) Ochranné prostředky, které si každý občan v případě potřeby sám připraví z běžně dostupných věcí, které má k dispozici. Správný způsob zvolilo 47 respondentů z 68. Na základě uvedených odpovědí se všechny školy shodli na odpovědi B, nejvíce špatných odpovědí měla SŠ Průmyslová a elektrotechnická, Dukelská 13., kde 3 studenti odpověděli špatně odpověď A, spolu s tím 4 studenti, uvedli odpověď C. Nejlépe odpověděli žáci Gymnázia J. V. Jirsíka.

Sektor informovanosti

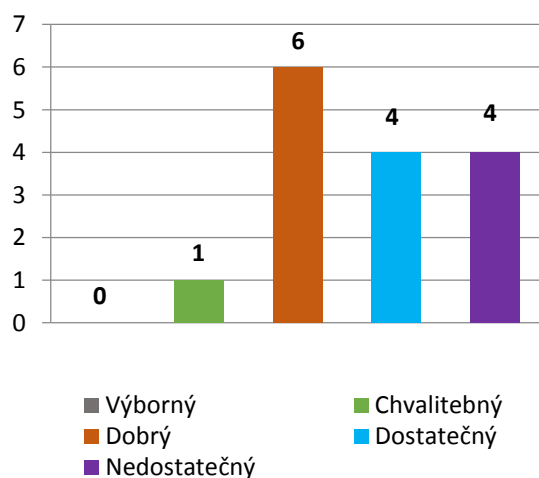
Otázka č. 5: **Jak byste ohodnotili informovanost o oblasti ochrany obyvatelstva v ČR prostřednictvím např. informačních webů, televize, propagačních akcí IZS, výuky ve školách?**

VÝBORNÝ CHVALITEBNÝ DOBRÝ DOSTATEČNÝ NEDOSTATEČNÝ

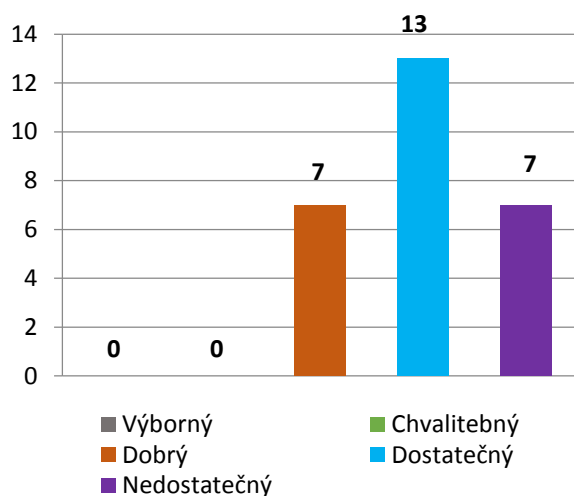
Graf 13: Střední škola obchodní, Husova 9

Graf 14: Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická České Budějovice, Dukelská 13

Graf 15:Gymnázium J. V. Jirsíka

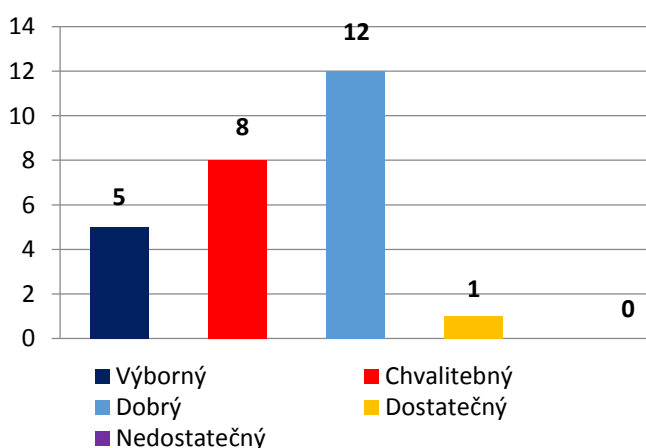

Hodnocení studentů středních škol na informovanost ze strany medií se značně liší. Nejkladnější hodnocení udělila SŠ Obchodní, Husova 9, která udělila nejhorší známku dobré. SŠ Strojní a elektrotechnická, Dukelská 13 hodnotila spíše negativně, ale ne tak jako z pohledu Gymnázia J. V. Jirsíka, kde žáci hodnotili informovanost jen ve známkách dobrý, dostatečný a nedostatečný. Tímto bych chtěl poukázat na špatnou informovanost.

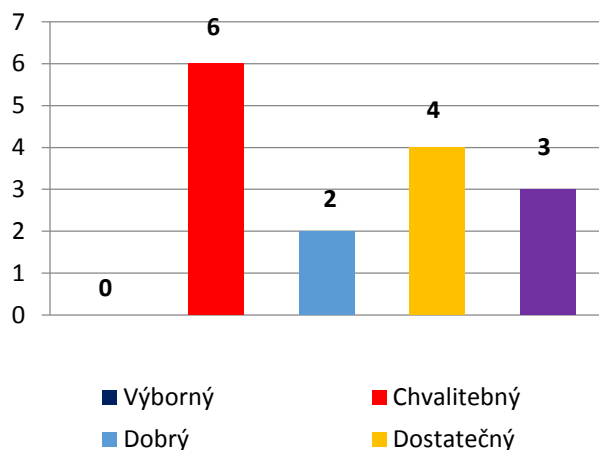
Otázka č. 6: Jak byste ohodnotili systém informování o ochraně před mimořádnými událostmi jako povodně, úniky nebezpečných látek, radiální havárie ze strany Vaší školy?

VÝBORNÝ CHVALITEBNÝ DOBRÝ DOSTATEČNÝ NEDOSTATEČNÝ

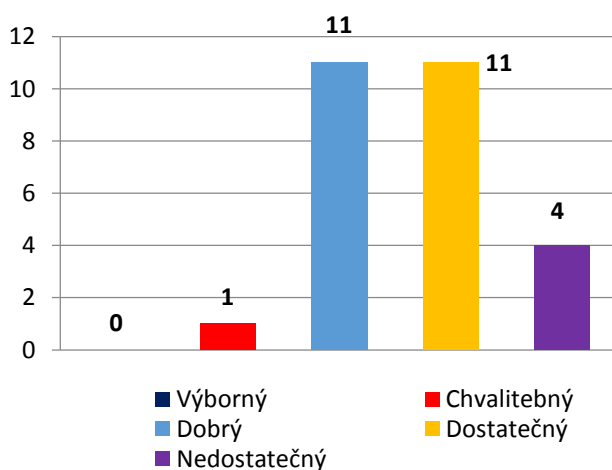
Graf 16: Střední škola obchodní, Husova 9

Graf 17: Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická České Budějovice, Dukelská 13

Graf 18: Gymnázium J. V. Jirsíka

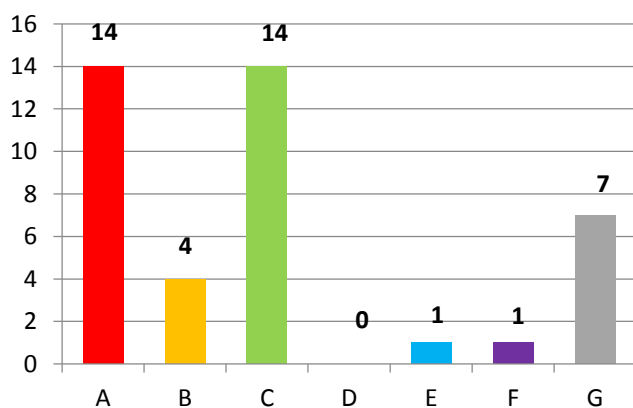
Hodnocení studentů středních škol na informovanost ze strany školy se značně liší. Nejkladnější hodnocení udělila SŠ Obchodní, Husova 9. SŠ Strojní a elektrotechnická, Dukelská 13 hodnotila spíše průměrně a z pohledu Gymnázia J. V. Jirsíka, je informovanost jen ve známkách dobrý, dostatečný a nedostatečný. Tímto bych chtěl poukázat na špatnou informovanost.

Sektor praktický

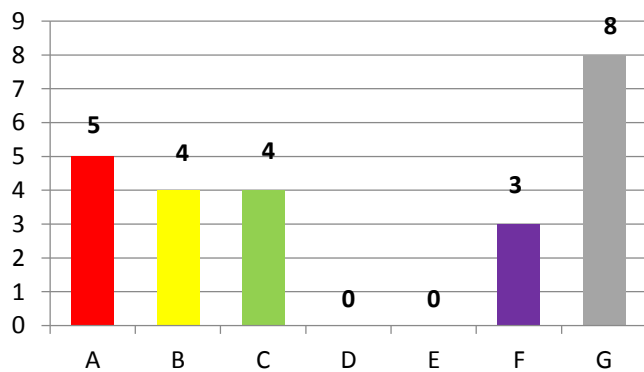
Otázka č. 7: Které z těchto dovedností si v rámci výuky zkoušíte prakticky?

- A) Resuscitaci
- B) Obvazování
- C) Evakuaci
- D) Postup v zakouřeném prostoru
- E) Sestavení evakuačního zavazadla
- F) Volání na tísňovou linku
- G) Nemáme praktickou výuku

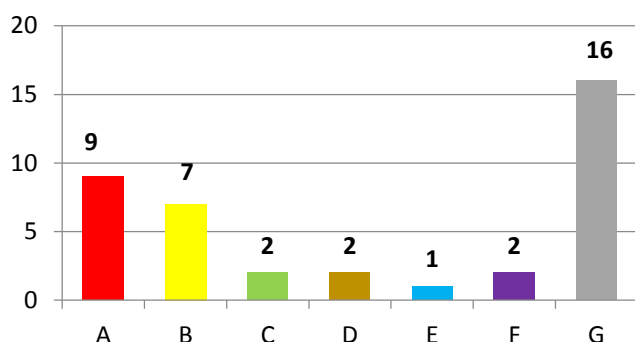
Graf 19: Střední škola obchodní, Husova 9

Graf 20: Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická České Budějovice, Dukelská 13

Graf 21: Gymnázium J. V. Jirsíka

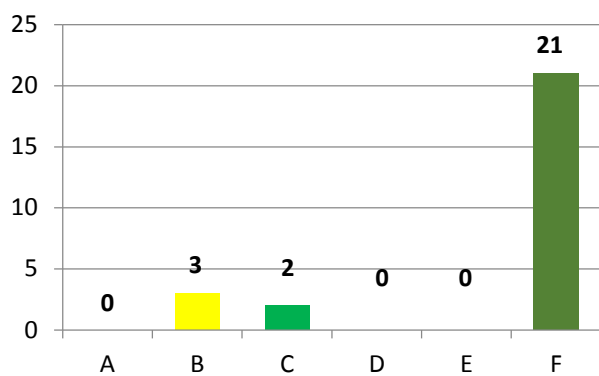

Hodnocení: V odpovědích na otázku, které dovednosti si studenti v rámci výuky zkouší prakticky, bylo různorodé. Nejvíce ze všech tří škol ve školních praktických dovednostech mají studenti SŠ Strojní a elektrotechnická, Dukelská 13. Ostatní školy procvičují buď méně, nebo nemají praktickou výuku.

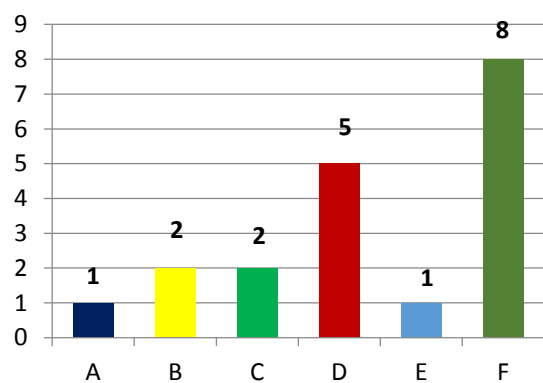
Otázka č. 8: **Dostal/a jsi se někdy do situace, kdy jsi musela/a poskytovat první pomoc nebo pomáhat při jiné mimořádné události? Pokud ano, jakou činnost jsi vykonával/a?**

- A) Resuscitaci
- B) Volání na tísňovou linku
- C) Obvazování a jiné úkony první pomoci
- D) Hašení požáru,
- E) dostal/a jsem se do jiné situace, kde jsem vykonával/a činnost mimo uvedené možnosti
- F) V této situaci jsem nikdy nebyl/a

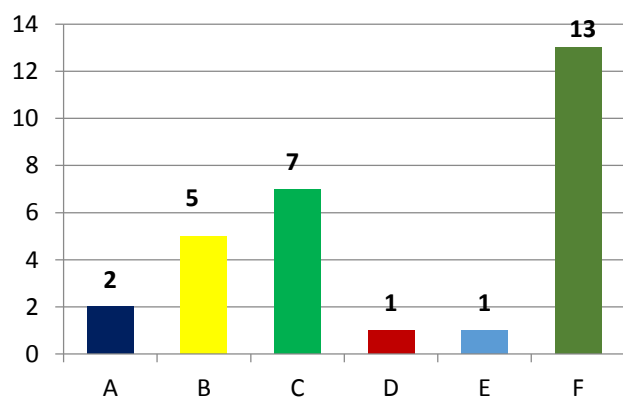
Graf 22: Střední škola obchodní, Husova 9

Graf 23: Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická České Budějovice, Dukelská 13

Graf 24: Gymnázium J. V. Jirsíka

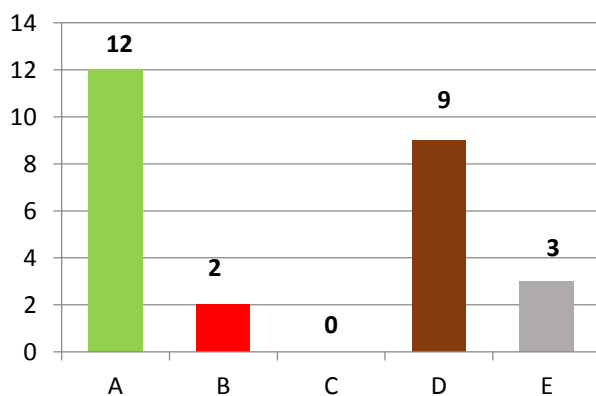

Podle počtu prováděných dovedností při mimořádné události studenti SŠ Strojní a elektrotechnické, Dukelská 13 a Gymnázium J. V. Jirsíka dopadli skoro stejně, v každé z těchto tříd využili žáci svých schopností a pomohli při mimořádné události. Žáci SŠ Obchodní, Husova 9 se spíše nesetkali s mimořádnou událostí a uvedli možnost F – v této situaci jsem nikdy nebyl/a.

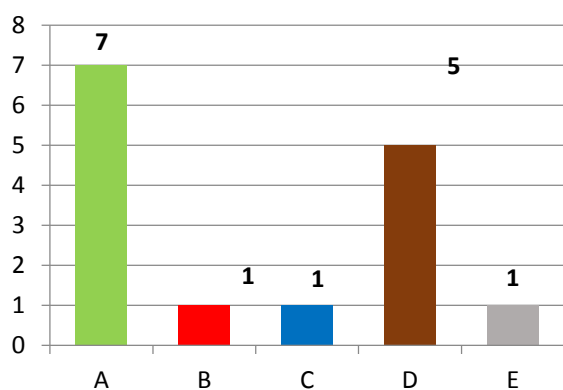
Otázka č. 9: Jak často sledujete ve škole výukové filmy o postupu při požáru, úniku nebezpečných látek či o první pomoci?

- A) Alespoň jednou ročně
- B) 2krát za rok
- C) Více než 3krát za rok
- D) Nesledujeme vůbec
- E) Máme jiný způsob výuky o těchto tématech

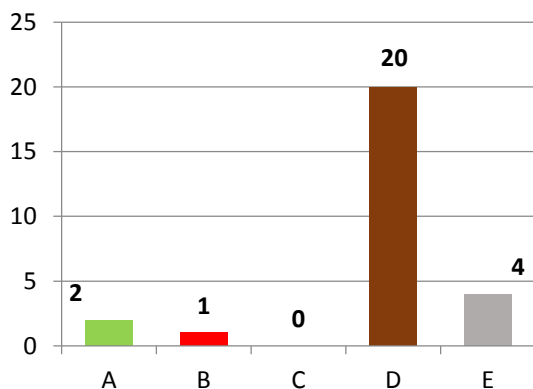
Graf 25: Střední škola obchodní, Husova 9

Graf 26: Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická České Budějovice, Dukelská 13

Graf 27: Gymnázium J. V. Jirsíka

Zhodnocení: Na základě uvedených odpovědí studentů se nejvíce výukové filmy pouští na SŠ Obchodní, Husova 9 a SŠ Strojní a elektrotechnická, Dukelská 13. Na Gymnáziu se dle odpovědí výukové filmy spíše nepouští.

6 Diskuse

Při shromažďování informací pro tuto bakalářskou práci bylo použito dostatečné množství aktuálních informací v rámci kvantitativního dotazníkového výzkumu. Materiály a poznatky byly získány jak z materiálů uvedených v seznamu použité literatury, konzultace s odbornými pracovníky HZS Jihočeského kraje a s vedoucím práce. Byly zpracovány zásadní informace vztahující se k tématu práce, utřídit je tak, aby je bylo možno vyhodnotit v ucelené formě.

Dotazníkové šetření probíhalo od ledna 2014 do února 2015, týkalo se studentů středních škol v Českých Budějovicích. Osobně jsem rozdával dotazníky studentům vybraných středních škol a to: Gymnázium J. V. Jirsíka, Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická, Dukelská 13 a Střední škola obchodní, Husova 9. Když, měli studenti vyplněné dotazníky, probral jsem s nimi správné odpovědi a pak zodpověděl kladené otázky, které je zajímaly. Celkem bylo rozdáno 100, vrátilo se 68 dotazníků. Každý dotazník obsahoval 9 otázek. První čtyři otázky byly zaměřeny na zkoumání znalostí respondentů. Další dvě otázky zkoumají hodnocení informovanosti o připravenosti na mimořádné události a poslední 3 otázky směřovali k praktickým činnostem. Dalším zkoumáním probíhalo formou rozhovoru s jednotlivými učiteli již výše zmíněných škol, kteří mi zodpovídali pár jednoduchých otázek, které se týkaly vyučovacích hodin k tématu, samotné hodnocení připravenosti studentů a akce týkající se mimoškolních aktivit. Výsledky výzkumu jednoznačně ukazují, že základní připravenost studentů středních škol v oblasti ochrany při mimořádných událostech je průměrná spíše podprůměrná. Tento stav je způsoben tím, že studenti mají málo výuky k tématu. Hodnocení studentů ze strany školy a médií se už významně lišilo, SŠ Obchodní nejlépe hodnotila informovanost ze strany médií a školy a naopak nejhůře informovaní se cítí studenti Gymnázia J. V. Jirsíka. Praktickou částí jsem byl překvapen a to tím, kolik praktických dovedností si studenti zkouší v rámci školy. Na otázku: Dostal jsi se někdy do situace, kdy si musel pomáhat nebo odvrátit mimořádnou událost, bylo nejvíce uvedeno, že se spíše do této situace nedostali. Potvrdilo se, že vyšší hodinová dotace znamená lepší výsledky v oblasti znalostí, povědomí a připravenosti na mimořádné události. Nedá se jednoznačně z výsledku průzkumu prokázat, že by připravenost studentů Gymnázia J. V. Jirsíka na zvládnutí mimořádné události, byla lepší, než studentů na ostatních školách.

Závěr

Při zpracování bakalářské práce bylo zejména vycházeno z rešerše odborné literatury, legislativních a dalších právních norem, ale i internetových zdrojů. Při řešení jednotlivých kapitol práce bylo využito metody deskripce, analýzy, a komparace. Shromážděním dostatečného množství aktuálních informací formou dotazníků a následnou analýzou, byl zjištěn současný stav připravenosti na vzorku studentů škol různého zaměření.

Základní připravenost studentů středních škol při mimořádných událostech je průměrná spíše podprůměrná. Tento stav je způsoben dobou a stylem života. Tím, že studenti mají málo výuky k tématu a zcela odlišné zájmy včetně aktivit a trávení volného času.

Je zřejmé, že zvýšením výukových hodin k přípravě na mimořádné události a zejména získáváním praktických zkušeností se znalost problematiky značně rozšiřuje. Je třeba se zamyslet, zda by neměl být povinný samostatný předmět věnující se této problematice. Každý by měl alespoň základní povědomí co a jak udělat při mimořádné události. Dnes je do vzdělávání zařazena výuka minimálně dle zaměření školy.

Jedinou možností, jak zlepšit znalosti studentů v oblasti ochrany obyvatelstva při mimořádných událostí, je rozšířit na školách výuku této problematiky. Je zapotřebí vypracovat nové vzdělávací programy, které zvýší časovou dotaci předmětů zahrnujících problematiku první pomoci a mimořádných událostí. Velký důraz bych kladl na znalosti profesorů v této oblasti, aby poznatky a vědomosti, které jsou studentům předávány, byly aktuální a platné. Nejlepší možností výchovy dětí a mládeže pro lepší připravenost na mimořádné události a celkově naší budoucí generace by bylo tím, že budeme vštěpovat základní pravidla ochrany a pomoci již dětem od útlého věku. Pouze systematickou výchovou a informovaností mládeže je možné zajistit lepší připravenost budoucí generace na mimořádné události. Tím se sníží pravděpodobnost újmy na životech, zdraví a majetku.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. HRIVNÁK, J., BURDOVÁ, L. *Metody a nástroje řešení krizových situací: (metody a nástroje řízení bezpečnosti) : základní údaje*. Vyd. 1. Praha : Policejní akademie České republiky, 2009. ISBN 978-807-2513-048. s. 23-24.
2. KAVAN, Š. *Ochrana obyvatelstva*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2011. 12 s. ISBN 978-80-874-72-06-4.
3. *Koncepce požární prevence v České republice*. 1. vyd., Praha: MV- generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2003. s. 67 – 68.
4. KROUPA, M., ŘÍHA, M. *Ochrana obyvatelstva*. 1. vyd. Praha : Armex, 2006. 100 s. ISBN 80-867-9533-0.
5. MARTÍNEK, B., LINHART. P., et al. *Ochrana obyvatelstva. Modul E. Učební pomůcka pro vzdělání v oblasti krizového řízení*. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2006. 129 s.
6. PALZEROVÁ, L., ŠKALDA, M. *Ukrytí obyvatelstva* [online]. Praha : Praha 12, 2013 [cit. 2014-11-27]. Dostupné z WWW: < <http://www.praha12.cz/ukryti-obyvatelstva/d-26819>>.
7. PROCHÁZKOVÁ, D. *Bezpečnost a krizové řízení: (metody a nástroje řízení bezpečnosti) : základní údaje*. Vyd. 1. Praha : Police history, 2006. 255 s. ISBN 80-864-7735-5. s. 179-180.
8. PROCHÁZKOVÁ, D. *Krizové řízení, havarijní plánování a ochrana obyvatelstva*. 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009. 111 s. ISBN 978-80-86708-86-7.

Elektronické zdroje

1. BLAŽKOVÁ, K. *Historický vývoj civilní ochrany* [online]. Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje, 2011 [cit. 2014-11-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzsmsk.cz/index.php?ID=1447>>.
2. ČESKO. *Improvizované ukrytí – kde a jak se ukrýt v případě nebezpečí* [online]. Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje. [cit. 2014-11-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.firebrno.cz/vase-cesty-k-bezpeci/improvizovane-ukryti-kde-a-jak-se-ukryt-v-pripade-nebezpeci>>.
3. ČESKO. *Krizové plánování* [online]. Praha : Hasičský záchranný sbor České republiky, [cit. 2015-01-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/krizove-rizeni-a-cnp-krizove-planovani-krizove-planovani.aspx>>.
4. ČESKO. *Ochrana obyvatelstva ukrytím* [online]. Městská část Brno – sever, 2012 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.sever.brno.cz/2012-03-20-19-30-54/79-ochrana-obyvatelstva/obcan-v-ohrozeni/625-ochrana-obyvatelstva-ukrytim.html>>.
5. ČESKO. *Slovník pojmů* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky : Národní vzdělávací fond, [cit. 2015-02-18]. Dostupné z WWW: <<http://old.nvf.cz/kvalita/slovník.htm#V>>.
6. ČESKO. *Student* [online]. Wikipedia : Otevřená encyklopedie, 2014 [cit. 2015-02-18]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Student>>.
7. ČESKO. *System krizového řízení* [online]. Praha : Hasičský záchranný sbor České republiky, [cit. 2014-11-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/krizove-rizeni-a-cnp-system-krizoveho-rizeni-system-krizoveho-rizeni.aspx>>.
8. ČESKO. *Ukrytí obyvatelstva* [online]. Hasičský záchranný sbor Plzeňského kraje. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/hzs-plzenskeho-kraje-menu-ochrana-obyvatelstva-ukryti-ukryti-obyvatelstva.aspx>>.
9. ČESKO. *Ukrytí obyvatelstva* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 2014-11-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/ukryti-obyvatelstva.aspx>>.

10. ČESKO. *Ukrytí obyvatelstva v České republice* [online]. Praha : Hasičský záchranný sbor České republiky, 2014 [cit. 2014-11-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/ukryti-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>>.
11. ČESKO. *Ženevské úmluvy na ochranu obětí války* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 2014-12-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/zenevske-umluvy-na-ochranu-obeti-valky.aspx>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 239 ze dne 28. června 2000 o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (zákon o integrovaném záchranném systému). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, 22 s. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>>.
2. ČESKO. Zákon č. 240 ze dne 28. června 2000 o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-240>>.

Seznam zkratek

HZS – Hasičský záchranný sbor

IZS – Integrovaný záchranný systém

MV – Ministerstvo vnitra

IÚ – Improvizovaný úkryt

PVČ – Preventivně výchovná činnost

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

CPO - Civilní protiletecká ochrana

MU – Mimořádná událost

Přílohy

Příloha č. I – Vzor dotazníku pro učitele středních škol

Vzor dotazníku

Dobrý den,

jmenuji se Marek Hůlka a jsem student vysoké školy VŠERS. V rámci bakalářské práce provádím průzkum znalostí studentů z oblasti zásad správného chování při mimořádných událostech. Prosím Vás o vyplnění těchto 3 otázek.

Otázky:

1. Kolik hodin ročně je při vyučování věnováno přípravě na mimořádné události (například v předmětech jako chemie, fyzika atd.)?
2. Jak hodnotíte připravenost studentů ze svého subjektivního pohledu na procentuální škále?
3. Jakých mimoškolních aktivit týkajících se připravenosti na mimořádné události se studenti účastní?

Děkuji Hůlka

Příloha č. II – Vzor dotazníku pro žáky středních škol

Vzor dotazníku

Příloha č. 1 Dotazník

Dobrý den,

jsem student vysoké školy VŠERS. V rámci bakalářské práce provádím průzkum znalostí z oblasti zásad správného chování obyvatelstva při mimořádných událostech. Žádám Vás o vyplnění krátkého dotazníku.

A) chlapec B) dívka

1. Co uděláte při zaznění signálu Všeobecná výstraha?

- A) zavolám na linku 112, abych se informoval o situaci
- B) ukryji se ve zděné budově, zapnu rozhlas nebo televizi a řídím se pokyny odpovědných orgánů
- C) nasednu do automobilu a odjedou z místa, kde se nacházím co nejdále,
- D) vyjdu před dům, abych zjistil, co se děje

2. Kde byste hledali informace o možných zdrojích nebezpečí v okolí svého bydliště, např.?

- A) Na stránkách Ministerstva vnitra
- B) Na obecním nebo městském úřadě obce, ve které bydlíte
- C) V katalogu firem, které pracují s nebezpečnými chemickými látkami, který vydává každoročně Ministerstvo životního prostředí
- D) Takové informace nikde nejsou

3. Co by mělo obsahovat evakuační zavazadlo?

- A) dokumenty, cennosti, oblečení, přístroje jako mob. tel. s FM rádiem, zbytek dostanu na místě
- B) jídlo a pití na 2 týdny, nádobí, cennosti, oblečení, přístroje jako mob. tel s FM rádiem, notebook
- C) osobní doklady, léky a zdravotní pomůcky, cennosti, prostředky osobní hygieny, - spací pytel, jídelní nádobí, potřeby na šití, kapesní nůž, základní (trvanlivé) potraviny na 2 – 3 dny, -kapesní svítilna, baterie, zapalovač, přenosný radiopřijímač, společenská hra, kniha.
- D) alkohol, rozsáhlá literární díla, elektrická kytara s kombem a bubny

4. Prostředky improvizované individuální ochrany jsou:

- A) speciální ochranné prostředky, které si občané mohou koupit pro případ vlastní ochrany
- B) ochranné prostředky, které si každý občan v případě potřeby sám připraví z běžně dostupných věcí, které má k dispozici
- C) ochranné prostředky, které jsou za účelem ochrany obyvatelstva uloženy na školách,
- D) úřadech a u zaměstnavatele

5. Jak byste ohodnotili informovanost o oblasti ochrany obyvatelstva v ČR prostřednictvím např. informačních webů, televize, propagačních akcí IZS, výuky ve školách?

VÝBORNÝ CHVALITEBNÝ DOBRÝ DOSTATEČNÝ NEDOSTATEČNÝ

6. Jak byste ohodnotili systém informování o ochraně před mimořádnými událostmi jako povodně, úniky nebezpečných látek, radiační havárie ze strany Vaší školy?

VÝBORNÝ CHVALITEBNÝ DOBRÝ DOSTATEČNÝ NEDOSTATEČNÝ

7. Které z těchto dovedností si v rámci výuky zkoušíte prakticky?

- A) resuscitaci
- B) obvazování
- C) evakuaci
- D) postup v zakouřeném prostoru
- E) sestavení evakuačního zavazadla
- F) volání na tísňovou linku
- G) nemáme praktickou výuku

8. Dostal/a jsi se někdy do situace, kdy jsi musela/a poskytovat první pomoc nebo pomáhat při jiné mimořádné události? Pokud ano, jakou činnost jsi vykonával/a?

- A) resuscitaci
- B) volání na tísňovou linku
- C) obvazování a jiné úkony první pomoci
- D) hašení požáru
- E) dostal/a jsem se do jiné situace, kde jsem vykonával/a činnost mimo uvedené možnosti, jakou
- F) v této situaci jsem nikdy nebyl/a

9. Jak často sledujete ve škole výukové filmy o postupu při požáru, úniku nebezpečných látek či o první pomoci?

- A) alespoň jednou ročně
- B) 2krát za rok
- C) více než 3krát za rok
- D) nesledujeme vůbec
- E) máme jiný způsob výuky o těchto tématech

Děkuji za vyplnění.

Hůlka Marek

Vysoká Škola Evropských a Regionálních studií